Eksterna revizija u financijskim institucijama

Jurjević, Zrinka

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **RRiF College of Financial Management / RRiF Visoka škola za financijski menadžment**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:198:844319

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Repository of Final Examination Papers University of Applied Sciences RRiF - Final Examination Papers and Diploma Papers

RRiF VISOKA ŠKOLA ZA FINANCIJSKI MENADŽMENT U ZAGREBU

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ KORPORATIVNE FINANCIJE

Zrinka Jurjević

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI RAD

EKSTERNA REVIZIJA U DRUŠTVIMA ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIM FONDOVIMA

Zagreb, 2017.

RRiF VISOKA ŠKOLA ZA FINANCIJSKI MENADŽMENT U ZAGREBU

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ KORPORATIVNE FINANCIJE

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI RAD

EKSTERNA REVIZIJA U DRUŠTVIMA ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIM FONDOVIMA

Ime i prezime studenta: Zrinka Jurjević

Matični broj studenta: 039/15-I-SDS

Mentor: dr. sc. Tamara Cirkveni Filipović, profesor visoke škole

Zagreb, 2017.

EKSTERNA REVIZIJA U DRUŠTVIMA ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIM FONDOVIMA

SAŽETAK:

U radu je obrazložen proces eksterne revizije u društvima za upravljanje investicijskim fondovima, s obzirom na njihov specifičan ustroj i na imovinu kojom upravljaju. Opisano je po kojim zakonskim osnovama i propisima nastupaju na tržištu i nude svoje usluge klijentima, tko su regulatori i koje su im obveze spram njih. Bitno je napomenuti da je regulativa koja određuje njihov rad vrlo složena te da su zahtjevi u poslovanju strogo propisani.

Cilj ovog rada je razjasniti posebnosti procesa eksterne revizije u društvima za upravljanje investicijskim fondovima i opisati po čemu se sam proces razlikuje od eksterne revizije u bilo kojem trgovačkom društvu. Kao primjer revizije, za ovaj rad, prikazano je izvješće neovisnog revizora za Raiffeisen Invest d.o.o., društva za upravljanje UCITS fondovima, za 2016. godinu.

KLJUČNE RIJEČI: društvo za upravljanje investicijskim fondovima, eksterna revizija, fond, zakonska regulativa, revizorsko mišljenje, poslovanje fondova

EXTERNAL AUDIT IN ASSET MANAGEMENT COMPANY

SUMMARY:

This work shows the process of external audit in Asset management company, based on a specific structure of the Company and the assets it manages. It describes the legal rules and regulations that the Company complies with to represent itself on the market and in offering its services to clients, also, who the regulators are and what obligations it has towards them. It is important to emphasize that the regulatory body, which determines the way the Company operates, is very strict and business requirements are strictly determined.

The purpose of this paper is to expound the particularities of an external auditing process in Asset management company and how the process itself is different from external auditing in any other Company. As an example of an audit, for purposes of this paper, an audit of Raiffeisen Invest ltd., a company that manages UCITS funds, for year 2016, has been presented.

KEY WORDS: Asset management company, external audit, fund, legislation, auditor's opinion, operations of funds

SADRŽAJ

1. UVOD…… 1

2. POJAM I ZNAČENJE REVIZIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ……... 2

2.1. Pojam revizije……..3

2.2. Vrste revizije……... 4

2.3. Revizijski standardi……8
2.3.1. Opći standardi……...8
2.3.2. Standardi obavljanja revizije……9
2.3.3. Standardi izvješćivanja……9

2.4. Načela revizije……..10

3. DRUŠTVA ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIM FONDOVIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ……...13

3.1. Osnivanje investicijskih fondova…….. 13
3.1.1. UCITS fondovi……...17
3.1.2. Alternativni investicijski fondovi……...18

3.2. Poslovanje investicijskih fondova……19

4. OBILJEŽJA EKSTERNE REVIZIJE U DRUŠTVIMA ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIM FONDOVIMA……. 22

4.1. Zakonodavna regulativa…… 22

4.2. Karakteristike revizijskog tržišta……...27

4.3. Posebnosti eksterne revizije u društvima za upravljanje investicijskim fondovima….29

5. PROCES REVIZIJE FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA U DRUŠTVIMA ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIM FONDOVIMA…….32

5.1. Predrevizijske radnje…….33

5.2. Planiranje……...35

5.3. Procjena sustava internih kontrola…… 38

5.4. Provođenje dokaznih postupaka……42

5.5. Dovršavanje revizije……. 46

5.6. Revizorsko izvješće i vrste mišljenja…… 48

6. PRIMJER REVIZIJSKOG IZVJEŠĆA ZA DRUŠTVO RAIFFEISEN INVEST D.O.O. ……..57

6.1. Opći podaci o društvu……57

6.2. Revizorsko izvješće za 2016. godinu…… 58

7. ZAKLJUČAK…….. 64

8. POPIS LITERATURE…… 66

9. POPIS SLIKA…….. 68

10. POPIS PRILOGA……...69

1. UVOD

Značajnost eksterne revizije postaje sve izraženija u današnjem poslovnom okruženju. Iako se ne može reći da je njezina značajnost prije bila manja ali u suvremenim ekonomskim uvjetima poslovanja, gdje je tehnologija znatno napredovala a skupa s njom i mogućnosti „kreativnog financijskog izražavanja“ su postale sve veće. Revizija bi trebala biti ta koja će prva ukazati na nepravilnosti i koja će biti mehanizam za pokretanje daljnjih postupaka.

Eksterna revizija u društvima za upravljanje investicijskim fondovima (u daljnjem tekstu Društvo) nije nikakva posebna vrsta revizije i njezini procesi su jednaki procesu revizije u bilo kojem trgovačkom društvu. Iako zbog specifičnosti poslovanja takvih društava i fondova kojima upravljaju, neke procesi i postupci su karakteristični samo za njih.

U radu su objašnjene karakteristike i način na koji Društva posluju, na koji način upravljaju financijskom imovinom i na koji način se provodi postupak revizije u njima. Iako je društvo samostalna pravna osoba, njegova svrha postojanja bez fonda kojim ono upravlja ne bi imala smisla. Stoga je nemoguće koncentrirat se samo na reviziju Društva a ne spomenuti fond i njegovo značenje u cijelom procesu te njegov način funkcioniranja. Broj investicijskih fondova kojim Društvo upravlja nije ograničen, naprotiv ako Društvo upravlja s većim brojem fondova, to znači da posjeduje veliku količinu financijske imovine s kojom raspolaže i da revizija u tom slučaju ima više posla jer predmet revizije, uz Društvo je i svaki fond pod njegovim upravljanjem.

Društvo Raiffeisen Invest d.o.o., koji je uzet kao primjer revizorskog izvješća za ovaj rad, u 2016. godini je upravljao s devet investicijskih fondova. To konkretno znači da je revizija morala provesti postupak revizije nad financijskim izvješćem samog Društva za upravljanje ali isto tako i nad financijskim izvješćima svih devet fondova. Iako je sam postupak revizije nad Društvom i fondovima odvojen, reviziju provodi ista revizorska kuća i ne može se promatrati kao nepovezani subjekt. Međusobno su povezani i tako ih treba promatrati ali sam postupak revizije je neovisan i ne znači da u slučaju ako društvo dobije pozitivno mišljenje, isto takvo mišljenje mora dobiti i fond kojim Društvo upravlja.

2. POJAM I ZNAČENJE REVIZIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Potražnja za revizijom rezultat je potrebe korisnika informacija da se procijeni kvaliteta informacija prije njihova korištenja. „Potreba za revizorom rezultat je četiri uvjeta, a to su:

- sukob interesa - sukob interesa između menadžmenta i korisnika informacija može rezultirati pristranim informacijama. Kvaliteta informacija zbog postojanja sukoba interesa postaje upitna pa je potrebno mišljenje neovisnog revizora. Dva su izvora sukoba interesa, a to su pružatelj informacija menadžer i korisnici informacija. Menadžeri mogu namjerno kreirati pristrane informacije kako bi ostvarili svoje interese. Menadžer može biti motiviran na kreiranje pristranih informacija u slučaju kada se planovi za naknade menadžeru određuju na temelju informacija o zaradi poduzeća. Mogu postojati i nenamjerne pristrane informacije kada menadžer nesvjesno zadovoljava potrebe jedne interesne skupine na štetu druge,
- posljedice - korisnici imaju više povjerenja u prezentirane informacije kada njihovu vjerodostojnost potvrdi nezavisni revizor. Ako su informacije pristrane, pogrešne ili nepotpune one mogu korisnike navesti na donošenje krivih odluka. Revizor pružanjem svoga mišljenja omogućuje smanjenje asimetrije informacija,
- složenost - potražnja za revizijskim uslugama nastaje i zbog interesa korisnika da dobivaju financijske izvještaje visoke kvalitete. Korisnici više potražuju usluge revizije kada je proces pretvaranja informacija složeniji. Složenost informacija zahtijeva visoku stručnost od svih koji su uključeni u proces pretvaranja. Revizorsko izvješće može motivirati menadžere na istinito i točno financijsko izvještavanje. Složenost procesa izvještavanja može uzrokovati i nastanak nenamjernih pogrešaka, a korisnici u većini slučajeva nisu dovoljno informirani kako bi znali prepoznati pogreške pa je potrebna pomoć revizora koji će dati neovisno mišljenje,
- udaljenost - u modernim korporacijama dolazi do odvajanja vlasništva od menadžmenta što za posljedicu ima sve manje sudjelovanje korisnika financijskih informacija u procesu izvještavanja. Udaljenost od financijskih informacija poduzeća može spriječiti korisnike da provode revizijsku analizu. Zbog udaljenosti korisnici ne mogu procijeniti kvalitetu dobivenih informacija.

Korisnici mogu vjerovati menadžerima i pouzdati se u informacije koje su oni objavili ili mogu tražiti pomoć revizora.“[1]

2.1. Pojam revizije

Kada bi se riječ „revidere” prevela s latinskog, njezino značenje bi glasilo naknadni pregled. Revizija se može opisati kao preispitivanje poslovnog stanja i poslovnih procesa. Time se i obuhvatio cjelokupni pojam onoga što revizija zapravo i jest. Postoji čitav niz definicija i načina na koji različiti autori definiraju sam pojam revizije. U Zakonu o reviziji tako stoji: „Revizija je postupak provjere i ocjene financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja, na temelju kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova.“[2]

Kako se povećavala proizvodnja, tako je i u gospodarstvu rasla potreba za revizijom. Nastajanjem velikog broja poslovnih subjekata te odvajanjem funkcije vlasništva od funkcije upravljanja, revizija postaje neophodan alat u poslovnim procesima.

„Osnovne karakteristike revizije su:

- usmjerena je na računovodstvene izvještaje, s time da skup financijskih izvještaja čine bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o promjenama glavnice, izvještaj o novčanom tijeku i računovodstvene politike i bilješke uz financijske izvještaje,
- utvrđuje da li se na objektivan i pošten način prikazuje financijsko stanje tvrtke,
- kriteriji objektivnosti su unaprijed postavljeni kriteriji, općeprihvaćena računovodstvena načela i standardi,
- temelji se na objektivnim dokazima i dostavlja se zainteresiranim korisnicima,

[1] Bahram, S. (2009). Revizija. Zagreb: Mate d.o.o., str. 46-49.
[2] Zakon.hr. URL: https://www.zakon.hr/z/417/Zakon-o-reviziji (pristupljeno 17. listopada 2017.).

- revizori su nezavisne stručne osobe zaposlene izvan poduzeća čiji se izvještaji revidiraju (revizorske tvrtke).“[3]

Iz navedenog je jasno uočljivo da je glavni zadatak revizije osigurati pouzdanu informaciju vlasnicima kapitala i menadžmentu, te zaštititi njihove interese.

Kao osnovni zadatak revizora nameće se obveza dati nepristrano mišljenje o realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja. Na temelju mišljenja revizora i ishoda same revizije menadžment planira daljnje poslovanje, donosi poslovne odluke i općenito poduzima potrebne akcije kako bi se ispunila sama svrha i postojanje društva.

Poslovni partneri su također korisnici revizijskih izvješća kada je riječ o ocjeni boniteta prije uspostavljanja poslovne suradnje.

Generalno se pod pojmom revizija najčešće misli na eksternu reviziju koju obavljaju neovisne i posebno osposobljene kompanije u kojima su zaposleni ovlašteni revizori.

„Eksternu reviziju moguće je promatrati kroz četiri faze:

1. odabiranje kriterija je kao prva faza vrlo bitna jer se putem tih kriterija opisuju poželjna stanja različitih događaja,
2. pribavljanje dokaza o prošlim događajima,
3. usporedba odabranih kriterija i izvršenih poslova,
4. izvještavanje o rezultatima i usklađenosti izvršenih radnji s odabranim kriterijima.“[4]

2.2. Vrste revizije

Različiti autori klasificiraju vrste revizije na različite načine. „U današnjoj literaturi je vrlo česta klasifikacija s obzirom na četiri kriterija:

1. mjesto tijela koje obavlja reviziju (interna revizija i eksterna revizija),

[3] Carmichael, Douglas, R. (2000). Pojmovi i metode revizije: Vodič u suvremenu revizijsku teoriju i praksu. Zagreb: Mate d.o.o. , str. 4.
[4] Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 48.

2. subjekt koji provodi reviziju (pojedinačna revizija i kompleksna revizija),
3. objekt koji se pregledava (knjigovodstvena revizija, privredna revizija, financijska revizija, revizija osnivanja, revizija sanacije, revizija statusnih promjena, revizija likvidacije, revizija završnog računa),
4. obuhvat i vrijeme kada se revizija obavlja (prethodna revizija, završna revizija, revizija koja se izvodi u određenom razdoblju bez prekidanja, kontinuirana revizija, djelomična revizija, uvid u poslovanje, proceduralna revizija).“[5]

U poslovnoj praksi je najčešća podjela na internu i eksternu reviziju. Interna revizija je isključivo potreba društva i njezino provođenje nije obvezno. Provode je osobe unutar društva koje su i zaposlene u samom društvu i služi kao svojevrsni test i neka vrsta interne kontrole. Za cilj ima detektirati problem i poboljšati efikasnost samog poslovanja. Smatraju je produženom rukom menadžmenta i često su odjeli interne revizije zasebna i neovisna cjelina unutar društva, koja odgovara direktno upravi. U Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu RH), interna revizija nema dugu tradiciju, a počela se razvijati zadnjih 15-ak godina. Kao početak razvoja interne revizije u RH se smatra odluka Vlade RH iz 1995. godine koja nalaže da sva javna poduzeća (trgovačka društva u vlasništvu države), moraju organizirati internu reviziju. Zadnji pravilnik koji se odnosi na internu revizije donesen je 2016. godine. Njime Ministarstvo financija propisuje obveznike koji moraju ustrojiti jedinicu interne revizije.

„Neovisnu jedinicu za unutarnju reviziju obvezne su ustrojiti sljedeće institucije:

- ministarstva,
- izvanproračunski korisnici državnog proračuna koji imaju više od 50 zaposlenih i godišnje rashode i izdatke veće od 400.000.000,00 kuna,
- županije,
- grad Zagreb,
- gradovi sjedišta županija s više od 50 zaposlenih,
- gradovi s više od 35 stanovnika,

[5] Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 69.

- trgovačka društva i druge pravne osobe koje imaju više od 50 zaposlenih i godišnje, prihode veće od 400.000.000,00 kuna.“[6]

Svrha ovog rada je fokusirati se na eksternu reviziju koja se vrlo često naziva i komercijalna revizija, a podrazumijeva eksternu, stručnu i neovisnu reviziju financijskih izvješća. Od 1. siječnja 2016., na snazi je novi Zakon o računovodstvu (u daljnjem tekstu ZOR) koji propisuje obveznike revizije. „Obveznici eksterne revizije financijskih izvješća prema odredbama čl. 20. ZOR-a su:

- subjekti od javnog interesa,
- veliki poduzetnici,
- srednji poduzetnici,
- matična društva velikih grupa,
- matična društva srednjih grupa,
- dionička društva, društva s ograničenom odgovornosti i komanditna društva koja nisu velika i srednja društva i subjekti od javnog interesa, ako prelaze dva od tri uvjeta u prethodnoj godini: ukupna aktiva 15 milijuna kuna, prihodi 30 milijuna kuna, prosječan broj zaposlenih 25 radnika,
- poduzetnici koji su podnijeli zahtjev za uvrštavanje vrijednosnih papira na uređeno tržište,
- poduzetnici koji su sudjelovali u pripajanju, spajanju odnosno podjelama kao preuzimatelji ili novoosnovana društva.“[7]

U ovom radu se obrazlaže provođenje eksterne revizije jedne skupine subjekta od javnog interesa a to su društva za upravljanje investicijskim fondovima i fondovi kojima upravljanju. Svaki od tih fondova je zaseban obveznik revizije. Kako jedno društvo za upravljanje investicijskim fondovima može upravljati sa više investicijskih fondova, svaki taj investicijski fond je zasebni obveznik revizije. Prema članku 3. ZOR-a investicijski se fondovi promatraju zasebno kao subjekti od javnog interesa kako je navedeno:

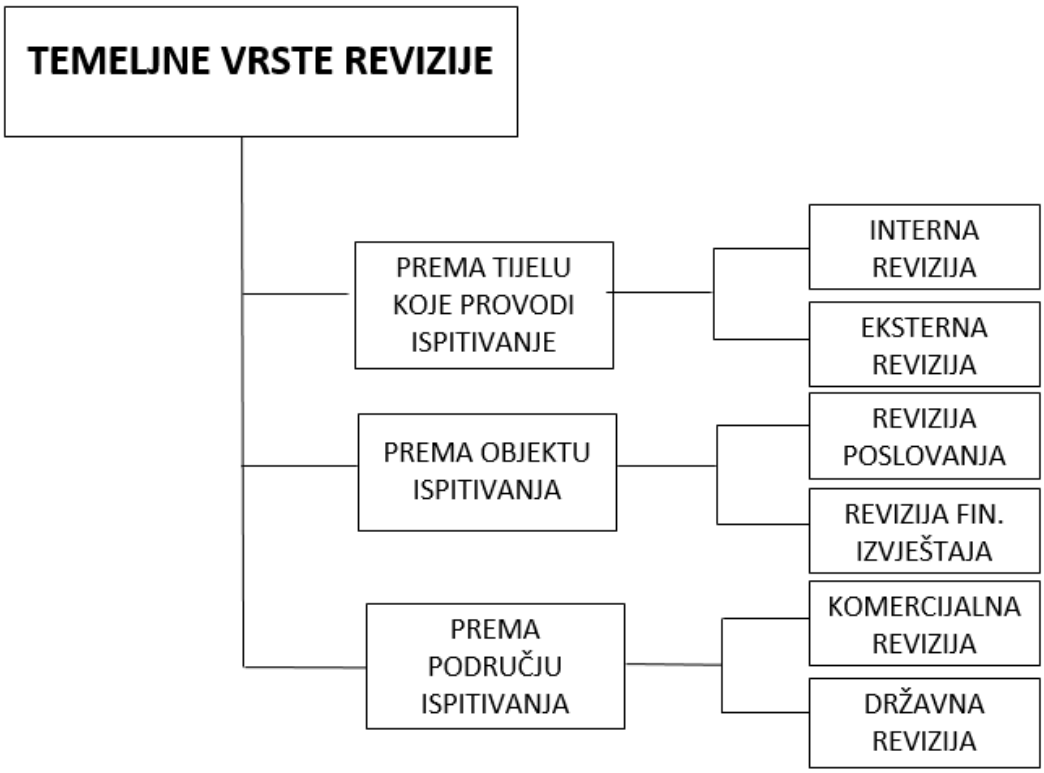
1. društva za upravljanje UCITS fondovima (engl. Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities)

[6] Pravilnik o unutarnjoj reviziji u javnom sektoru (Narodne novine br. 42/2016).
[7] Guzić, Š. (2017). Izbor revizora za 2017. godinu. RRiF br. 10/17., str. 45.

2. društva za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima (u daljnjem tekstu AIF)
3. UCITS fondovi tj. otvoreni investicijski fondovi s javnom ponudom.
4. AIF – alternativni investicijski fondovi, posluju na istom principu kao i otvoreni investicijski fondovi samo što imaju puno više mogućnosti za ulaganje, namijenjeni su pretežno velikim ulagačima.

U ovom dijelu važno je naglasiti državnu reviziju koju obavlja Državni ured za reviziju na čelu s Državnim revizorom kojeg imenuje Vlada. Oni provode reviziju u državnim tijelima i poduzećima koja su u vlasništvu RH.

Slika 1: **Temeljne vrste revizije**

Izvor: Revizija (treće izdanje). Boris Tušek; Lajoš Žager

2.3. Revizijski standardi

Postupak ocjene realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja provodi se po načelima revizijskih standarda i uz poštivanje profesionalne etike. Revizijski standardi su temeljna pravila koja se koriste pri reviziji financijskih izvješća. Ta pravila su uređena na međunarodnoj razini kao Međunarodni revizijski standardi (engl. *International Standards on Auditing* - ISA). Međutim, svaka država ima neke svoje posebnosti koje se razlikuju više ili manje od međunarodnih standarda i to je dopušteno. Hrvatski revizijski standardi se u potpunosti oslanjaju na Međunarodne revizijske standarde jer zasebni dokument pod nazivom Hrvatski revizijski standardi još nije donesen i to je jedan vrlo zahtjevan posao koji se stavlja pred revizijsku profesiju. „Općeprihvaćeni revizijski standardi podijeljeni su u slijedeće tri skupine:

1. opći standardi (*engl. General standards),*
2. standardi obavljanja revizije (*engl. Standards of Field Work*),
3. standardi izvješćivanja (*engl. Standards of Reporting*).“[8]

2.3.1. Opći standardi

Opći standardi u potpunosti se odnose na revizora kao na osobu koja obavlja poslove revizije. Navedeni standardi opisuju temeljne pretpostavke koje su potrebne da bi se posao revizije obavio kvalitetno. Od revizora se tako zahtjeva da posjeduje primjereno teorijsko obrazovanje, iskustvo te položen ispit za zvanje ovlašteni javni računovođa (*engl. Certified Public Accountant – CPA*) što u RH odgovara zvanju ovlašteni revizor. Uz ostalo, revizori su obvezni kontinuirano se školovati i usavršavati te pratiti sve novosti i promjene iz svog područja. Opći standardi isto tako obuhvaćaju i moralno, etičko i savjesno ponašanje kao i profesionalni odnos revizora prema poslu koji obavljaju te njihov odnos s klijentima.

[8] Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 122.

2.3.2. Standardi obavljanja revizije

Standardi se, kao što sam naziv govori odnose na postupak i provedbu revizije, način izvođenja, planiranje samog procesa revizije, vremensku dinamiku i prikupljanje zadovoljavajućih dokaza koji će potkrijepiti revizorovo mišljenje o izvršenoj reviziji financijskih izvješća. Ovdje je važno istaknuti da se značajna pozornost posvećuje upoznavanju, provjeri i ocjenjivanju pouzdanosti sustava internih kontrola. Prikupljanje revizijskih dokaza je posljednja i vrlo važna cjelina ovih standarda. Ako je revizijsko mišljenje izrađeno bez prikupljenih dokaza kojima se to mišljenje potkrepljuje, može se reći da se u tom slučaju radi o teškoj povredi pravila koja proizlaze iz revizijskih standarda i kodeksa profesionalne etike revizora. Pod dokazima se misli na radnu dokumentaciju koja se sastoji od raznih obračuna, potvrdnih dokumenata, administrativne dokumentacije, radne bruto bilance, osnovnih i pomoćnih tablica, ispravaka knjiženja i reklasifikacije knjiženja, analize konta glavne knjige i sl. Radna dokumentacija ostaje u trajnom vlasništvu revizora i treba se čuvati sukladno zahtjevima profesionalne etike.

2.3.3. Standardi izvješćivanja

Standardima izvješćivanja se uređuju pravila i problematika koja se javlja kod izvješćivanja o provedenoj reviziji financijskih izvještaja. U prvom redu se misli o davanju revizorskog mišljenja o realnosti i objektivnosti financijskih izvješća. Prema ovom standardu u revizorskom izvješću mora jasno biti istaknuto jesu li izvješća koja su bila predmet revizije, u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima. Postoje četiri vrste revizorskog mišljenja:

1. standardno pozitivno revizorovo mišljenje,
2. mišljenje s rezervom,
3. negativno mišljenje,
4. suzdržanost od mišljenja.

Pozitivno revizorsko mišljenje izdaje se u slučaju kada revizor zaključi da financijska izvješća istinito i fer prikazuju financijski položaj i rezultat poslovanja društva. U slučaju da se radi o značajnoj pogrešci, revizor ne izdaje „čisto“ pozitivno mišljenje već modificirano i u tom slučaju koristi se s tri vrste modificiranog mišljenja; mišljenje s rezervom, negativno mišljenje i suzdržanost od mišljenja.

2.4. Načela revizije

Načela revizije se odnose na osnovna pravila ponašanja koja su posljedica kumuliranog praktičnog iskustva i dostignuća teorije. Kako dolazi do razvoja revizijske struke, tako se mijenjaju i sama načela revizije. Revizijska načela u pravilu služe kao podloga na temelju kojih se koncipiraju revizijski standardi. Američka načela razlikuju se od Europske prakse. Zakon o reviziji koji se primjenjuje u RH se poziva na Međunarodne revizijske standarde – MRevS. Problematika revizijskih načela razmatra se u MRevS 200 – Cilj i temeljna načela revizije financijskih izvještaja. „U navedenom standardu razmatra se slijedeća problematika u kontekstu revizijskih načela:

- neovisnost,
- čestitost,
- objektivnost,
- profesionalna nadležnost i dužna pažnja,
- povjerljivost,
- profesionalno ponašanje,
- tehnički standardi.“[9]

„S obzirom na tržišne uvjete u RH u okviru suvremenih gospodarskih prilika, temeljna načela bi mogla biti slijedeća:

1. načelo zakonitosti,
2. načelo profesionalne etike,
3. načelo neovisnosti,

[9] Međunarodni revizijski standardi, prijevod s engleskog jezika, op. cit., str. 80.

4. načelo stručnosti i kompetentnosti,
5. načelo odgovornosti,
6. načelo dokumentiranosti (pribavljanja dokaza),
7. načelo korektnog izvješćivanja.“[10]

Načelo zakonitosti je najstarije načelo revizije i predstavlja zahtjev da se revizija mora pridržavati zakonskih propisa koja su propisana od nadležnih institucija. U RH je to Zakon o reviziji. Kao strukovna organizacija u RH je osnovana Hrvatska udruga revizora (u daljnjem tekstu HUR) koja se oslanja na Međunarodne standarde financijskog izvješćivanja.

Načelo profesionalne etike propisuje pravila ponašanja kojih bi se u svom radu revizor trebao pridržavati a sve u svrhu zaštite revizijske profesije od pojedinaca koji bi svojim eventualnim ponašanjem mogli naštetiti ugledu struke. Iz tog razloga se donose kodeksi profesionalne etike koje propisuju strukovna udruženja, U RH je to HUR. Pravila iz kodeksa su obveza za revizore a u slučaju nepoštivanja tih pravila predviđeni su disciplinski postupci koji mogu rezultirati i isključenjem revizora iz strukovne organizacije te gubitak licence.

Načelo neovisnosti postaje sve važnije načelo u suvremenim uvjetima poslovanja. Propisuje zahtjeve za potpunom neovisnošću revizora prilikom obavljanja posla od menadžmenta društva i ostalih zainteresiranih strana. Prilikom planiranja procesa revizije i pisanja završnog revizijskog izvješća, revizor ne smije pasti pod utjecaj menadžmenta u slučaju njihovog razilaženja u mišljenjima. Vrlo često su revizori pod velikim pritiscima pa ponekad se može raditi i o prijetnjama i nemoralnim ponudama kojima moraju stati na kraj i zadržat neovisnost i nepristranost u obavljanju svog posla.

Načelo stručnosti i kompetentnosti pred revizore postavlja zahtjeve o određenom stručnom obrazovanju koje je potrebno za obavljanje poslova revizije kao i odgovarajuće praktično iskustvo. Tek kad su ispunjeni ti uvjeti kandidat za revizora može pristupiti polaganju ispita za zvanje Ovlašteni revizor. Takvi ispiti su vrlo strogi i pod nadležnošću su strukovnih udruženja (u RH HUR). Nakon položenog ispita, kandidatu se izdaje certifikat kojim dokazuje da je ovlašten i osposobljen obavljati poslove revizije.

Revizori su odgovorni za svoj rad a na to ih obvezuje i načelo odgovornosti. U slučaju kada se utvrdi da je netko zbog pogrešnog revizorskog izvješća pretrpio gubitke može tražiti

[10] Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 64.

naknadu štete a revizor može izgubiti licencu. U slučaju da revizor za potrebe obavljanja revizije angažira vanjske suradnike (sudske vještake i slične eksperte), također odgovara za njihov rad.

Načelo dokumentiranosti smatra da svaka poslovna promjena mora biti popraćena odgovarajućom dokumentacijom, odnosno mišljenje revizora se mora temeljiti na dokazima koji su pohranjeni u radnoj dokumentaciji revizora. To je posebno bitno u slučaju ako dođe do sporova i zahtjeva za nadoknadom štete. „Osnovne funkcije radne dokumentacije su slijedeće:

- omogućava iskazivanje adekvatnog (ispravnog) revizijskog mišljenja i ukazuje na to kako je obavljena revizija,
- predstavlja značajnu pomoć u nadzoru provedbe revizije i osim toga može poslužiti kao podloga za naknadnu ocjenu korektnosti provedene revizije.“[11]

Radna dokumentacija je u vlasništvu revizora i revizorske tvrtke ali se pritom podrazumijeva tajnost i povjerljivost podataka koje sadrži u skladu s etikom revizora.

Načelo korektnog izvješćivanja obvezuje revizora da realno i objektivno izvijesti o provedenom postupku revizije financijskih izvješća. Mišljenje mora naravno biti potkrijepljeno radnom dokumentacijom, ako ono nije utemeljeno i potkrijepljeno, revizor za to snosi odgovornost. Osnovna pretpostavka za kvalitetnu provedbu revizije financijskih izvješća je uvažavanje spomenutih načela.

[11] Carmichae, D.R., Willingham, J.J..(1989). Auditing Concepts and Methods. New York: Mc Graw-Hill Book Company, str. 87.

3. DRUŠTVA ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIM FONDOVIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

„Društva za upravljanje investicijskim fondovima predstavljaju društva kapitala koja osnivaju i upravljaju investicijskim fondovima. Obavljanje te specifične gospodarske djelatnosti uvjetuje posebnosti u pravnom uređenju položaja društava za upravljanje.“[12]

3.1. Osnivanje investicijskih fondova

Zakon o investicijskim fondovima koji se primjenjuju u RH, propisuje uvjete osnivanja i rada fondova i društva za upravljanje investicijskim fondovima. Društvo za upravljanje može biti organizirano kao dioničko društvo ili društvo s ograničenom odgovornošću sa sjedištem u RH, koje je dobilo odobrenje od Nadzornog tijela za obavljanje poslova osnivanja i upravljanja investicijskim fondovima. Predmet poslovanja takvog društva je isključivo osnivanje investicijskih fondova i upravljanje istim, odnosno ulaganje novčanih sredstava u vlastito ime i za zajednički račun vlasnika udjela/dioničara te upravljanje tim sredstvima.

„Društvo za upravljanje obavezno je:

1. u zasnivanju obveznih odnosa i ostvarivanja prava i obveza iz tih odnosa pridržavati se načela savjesnosti i poštenja,
2. u izvršavanju obveza društva za upravljanje postupati s povećanom pažnjom, prema pravilima struke, dobrim poslovnim običajima te propisima RH,
3. biti sposobno pravovremeno ispuniti dospjele obveze (načelo likvidnosti), odnosno trajno sposobno ispunjavati sve svoje obveze (načelo solventnosti),
4. odgovarati za pravodobno, pošteno i učinkovito ispunjavanje svih prava i obveza predviđenih Zakonom, prospektom i/ili statutom fonda, te za

[12] Jurić D. (2008). Društva za upravljanje investicijskim fondovima i njihove statusne posebnosti. Rijeka: Izvorni znanstveni članak. str. 1.

propisno izvršavanje naznačenih prava i obveza u skladu sa Zakonom te prospektom i/ili statutom fonda bez obzira na to je li neke od njih povjerila drugome,

5. podatke o dioničarima, imateljima udjela, stanju udjela, te uplatama i isplatama čuvati kao poslovnu tajnu društva za upravljanje, a mogu ih priopćavati samo na temelju sudskoga naloga, zahtjeva određenog imatelja udjela ili dioničara, te depozitnoj banci,
6. ukoliko je povjerilo poslove i dužnosti trećim osobama, pratiti pridržavaju li se u svom radu odredbi ovoga Zakona te prospekta i/ili statuta fonda,
7. donijeti pravilnik uz suglasnost nadležnog tijela, kojim se uređuje sukob interesa s investicijskim fondovima kojima upravlja, te imatelja udjela u otvorenim investicijskim fondovima odnosno dioničara u zatvorenim investicijskim fondovima, sukob interesa s obzirom na upravljanje imovinom trećih osoba te obavljanje investicijskog savjetovanja,
8. osigurati sustave i mehanizme nadzora koji zorno pokazuju da društvo za upravljanje na dugoročnoj osnovi postupa u skladu sa Zakonom, prospektom i/ili statutom fonda, te koji omogućuju praćenje svih odluka, naloga i transakcija s imovinom fonda,
9. osigurati da se svi oglasni i promidžbeni sadržaji, objave, te izvješća dioničarima odnosno imateljima udjela, bilo da su im dostavljena, odnosno objavljena u tisku ili putem elektroničkih sredstava javnog priopćavanja, budu jasna, točna, da ne navode na pogrešne zaključke i da su u skladu sa zahtjevima Nadzornog tijela,
10. osigurati prodaju udjela i dionica fonda isključivo putem osoba iz čl. 186. Zakona,
11. kupovati imovinu za investicijske fondove isključivo u svoje ime i za račun otvorenog investicijskog fonda, odnosno imatelja udjela fonda kojim upravlja, te u ime i za račun zatvorenoga investicijskog fonda, pohranjujući je u depozitnoj banci, a u skladu s postupkom predviđenim propisima Nadzornog tijela,
12. dostavljati depozitnoj banci preslike svih izvornih isprava vezanih uz transakcije imovinom investicijskih fondova, i to neposredno po sastavljanju tih isprava ili njihovom primitku,

13. evidencije transakcija s imovinom pojedinog fonda voditi odvojeno od svojih vlastitih računa kao i od evidencija transakcija ostalih fondova, te ih u pravilnim vremenskim razmacima usklađivati s računima depozitne banke,
14. voditi poslovne knjige i ostalu dokumentaciju na način utvrđen posebnim propisom,
15. objavljivati podatke o fondovima kojima upravlja kao i o sebi u skladu sa Zakonom i propisima Nadzornog tijela,
16. podnositi Nadzornom tijelu redovita izvješća u skladu s postupkom predviđenim propisima Nadzornog tijela,
17. održavati otvorene i poštene odnose s Nadzornim tijelom,
18. izvješćivati Nadzorno tijelo o svakoj promjeni sukladno odredbama ovoga Zakona, promjeni članova uprave i nadzornog odbora, odnosno promjeni u članstvu društva za upravljanje, te o svakoj promjeni kapitala, ustroja ili članstva u temeljnom kapitalu u odnosu na stanje koje je odobrilo Nadzorno tijelo,
19. uvesti, voditi i stavljati na uvid svu evidenciju koju Nadzorno tijelo odredi svojim propisom, i to na potpun, pravodoban i točan način i u onom trajanju koje odredi Nadzorno tijelo,
20. pravodobno omogućiti Nadzornom tijelu uvid u svu svoju evidenciju te omogućiti razgovor s osobama koje obavljaju poslove u društvu za upravljanje,
21. pridržavati se drugih zahtjeva predviđenih ovim Zakonom i propisima Nadzornog tijela, kao i zakona država članica u kojima mu je dopuštena javna ponuda dionica odnosno udjela investicijskih fondova kojima upravlja,
22. ne sačinjavati nikakav ugovor kojemu je cilj umanjivanje ili promjena odgovornosti utvrđenih ovim Zakonom, pri čemu se svaka odredba ugovora sastavljanog u tom cilju smatra ništavnom,
23. osigurati da njegovi zaposlenici i svaka osoba s kojom je sklopljen ugovor o prodaji dionica ili udjela u fondovima u njegovo ime postupaju u skladu s ovim Zakonom i mjerodavnim propisima,
24. jednog člana uprave zadužiti za osiguranje usklađenosti poslovanja društva za upravljanje s odredbama ovoga Zakona i drugim propisima, te za održavanje kontakata s Nadzornim tijelom u cilju provedbe izvješćivanja i drugih korespondentnih aktivnosti zahtijevanih odredbama ovoga Zakona,

25. upravljati fondom u skladu s ulagačkim ciljevima svakoga pojedinog fonda kojim upravlja,
26. izdavati depozitnoj banci naloge za ostvarivanje prava povezanih s imovinom fonda,
27. osigurati da procjene vrijednosti fonda budu točne te da cijena udjela bude ispravno utvrđena.“[13]

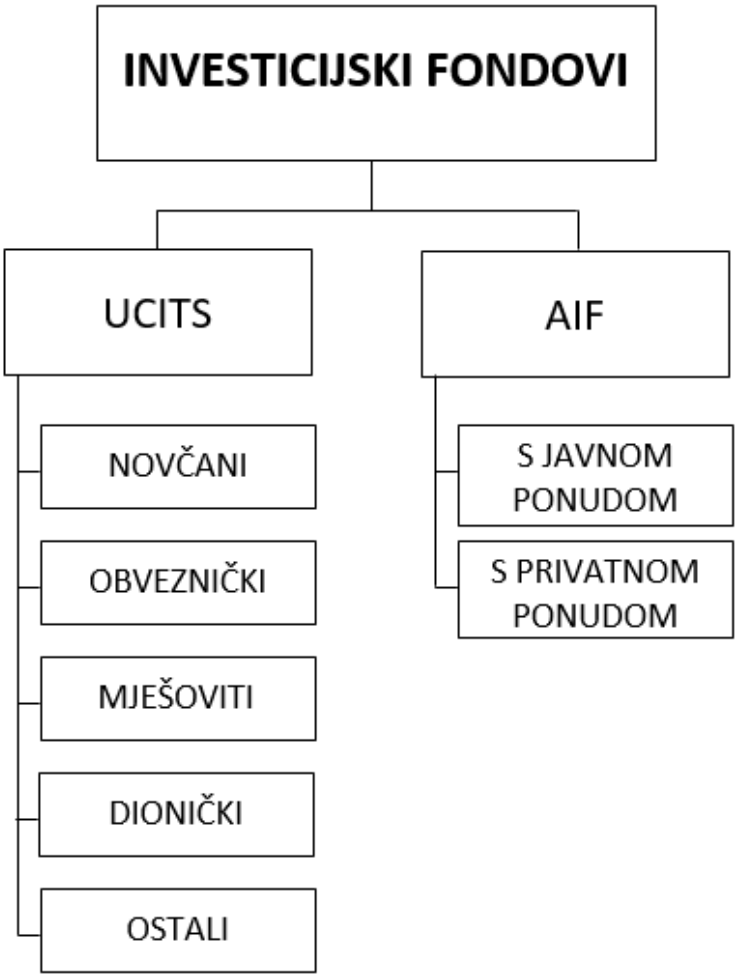
Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (u daljnjem tekstu HANFA) je nadzorno tijelo u čiji djelokrug i nadležnost spada nadzor financijskih tržišta. Dvije su temeljne vrste investicijskih fondova:

1. UCITS fondovi (*engl. Undertakings for the collective investment in transferable securities),*
2. alternativni investicijski fondovi – AIF.

Investicijski fond treba imati Depozitnu banku ili banku skrbnika koja će skrbiti o imovini fonda. „Depozitna banka jest banka koja za potrebe fonda obavlja poslove pohrane zasebne imovine fonda, poslove vođenja posebnih računa za imovinu fonda i odjeljivanja imovine svakog pojedinog fonda od imovine ostalih fondova, te obavlja druge poslove depozitne banke u skladu s odredbama toga Zakona.“[14] Depozitna banka odgovora društvu.

[13] Zakon o investicijskim fondovima (Narodne novine br. 150/2005).
[14] Ibid.

Slika 2: **Podjela investicijskih fondova**

Izvor: URL: http://web.efzg.hr/dok/FIN/12_INVESTICIJSKI%20FONDOVI_2016.pdf (pristupljeno 18. srpnja 2017.)

3.1.1. UCITS fondovi

„UCITS fond je otvoreni investicijski fond s javnom ponudom koji ima za isključivi cilj zajedničko ulaganje imovine, prikupljene javnom ponudom udjela u fondu, u prenosive vrijednosne papire ili u druge oblike likvidne financijske imovine koji posluje po načelima razdiobe rizika, čiji se udjeli, na zahtjev ulagatelja, otkupljuju izravno ili neizravno, iz

imovine toga fonda. Radnje koje društvo za upravljanje poduzima kako bi se osiguralo da vrijednost udjela ne odstupa značajno od neto vrijednosti imovine fonda, izjednačene su s otkupom udjela."[15] Nadalje, UCITS fond je osnovan u skladu s dijelom 10. Zakona o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom (NN 16/2013, 143/2014), odnosno propisima države članice donesenima na temelju Direktive 2009/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća.

Fond osniva društvo za upravljanje investicijskim fondovima koje ima odobrenje za rad od HANFA-e. Društvo za upravljanje najprije mora priložiti prospekt fonda. Prospekt je temeljni dokument u kojem su opisane i detaljno objašnjene karakteristike fonda kao što su vrsta fonda, imovina u koju fond ulaže, ograničenja ulaganja, rizici, naknade koje se naplaćuju, podaci o društvu za upravljanje i sl. Podatak koji se iz prospekta može saznati je detaljan opis u koje vrste imovine fond smije ulagati, koja geografska područja, koji sektor industrije, koje vrijednosne papire (obveznice, dionice, depozite, komercijalne zapise). Nakon što HANFA odobri prospekt i izda dozvolu za rad fonda, potrebno je prikupiti zakonski novčani minimum kako bi fond mogao započeti s radom. U RH je minimum za otvorene investicijske fondove s javnom ponudom 5 milijuna kuna u roku od 30 dana. U slučaju da društvo u zadanom roku ne uspije prikupiti dovoljno kapitala, novac se vraća ulagačima.

3.1.2. Alternativni investicijski fondovi

Alternativni investicijski fond (u daljnjem tekstu AIF) je investicijski fond osnovan sa svrhom i namjenom prikupljanja sredstava javnom ili privatnom ponudom te ulaganja tih sredstava u različite vrste imovine u skladu s unaprijed određenom strategijom i ciljem. AIF može biti otvoreni i zatvoreni. AIF nije UCITS fond te ne zahtijeva odobrenje za osnivanje i rad u skladu s odredbama zakona koji uređuje osnivanje i rad otvorenih investicijskih fondova s javnom ponudom. Otvoreni AIF osniva društvo za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima (u daljnjem tekstu UAIF) te upravlja imovinom u svoje ime i za

[15] PSC-Point of single contact. URL: http://psc.hr/investicijski-fond/ (pristupljeno 12. rujna 2017.)

zajednički račun imatelja udjela. Zatvoreni AIF je pravna osoba osnovana u obliku dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću, osniva ga UAIF koji njime i upravlja.

„Djelatnosti UAIF-a u Republici Hrvatskoj može obavljati:

- UAIF koji je dobio odobrenje za rad od Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (dalje: Agencija),
- društvo za upravljanje UCITS fondom koje je dobilo odobrenje za rad od Agencije,
- UAIF iz druge države članice koji, u skladu s odredbama Zakona, osnuje podružnicu u RH ili je ovlašten izravno obavljati djelatnosti UAIF-a u RH, na temelju odobrenja nadležnog tijela matične države članice UAIF-a,
- UAIF iz treće države koji, u skladu s odredbama Zakona, osnuje podružnicu u RH ili je ovlašten izravno obavljati djelatnosti UAIF-a u RH, na temelju odobrenja nadležnog tijela referentne države članice UAIF-a.“[16]

3.2. Poslovanje investicijskih fondova

Poslovanje investicijskih fondova u RH nema dugačku povijest. Njihovo pojavljivanje na hrvatskom financijskom tržištu veže se uz početke privatizacije. Prvo društvo za upravljanje investicijskim fondovima osnovano je 1997. a ubrzo nakon toga taj trend počinju pratiti sve vodeće banke u RH tako da se danas može reći da svaka banka svojim klijentima nudi mogućnost ulaganja u investicijske fondove. Početkom 2017., kako navodi HANFA, u RH su bila registrirana 22 društva za upravljanje investicijskim fondovima. Sedam obavlja poslove upravljanja UCITS fondovima i AIF-ovima, osam društava upravlja samo UCITS fondovima a sedam samo AIF fondovima. Ukupno je registrirano 115 investicijskih fondova a većina se odnosi na UCITS fondove, njih 85.

„Temeljni dokumenti svakog investicijskog fonda su Prospekt i Statut koji definiraju karakteristike pojedinog fonda, gdje spadaju i limiti ulaganja, odnosno rizičnost

[16] PSC - Point of single contact. URLhttps: http://psc.hr/alternativni-investicijski-fond/ (pristupljeno 12. rujna 2017.)

instrumenata u koje se ulažu prikupljena sredstva ulagatelja. Sukladno tim limitima ulaganja bitno je određen prinos koji ulagatelji mogu očekivati.“[17]

Poslovanje investicijskih fondova iz godine u godinu postaje sve popularniji vid ulaganja, ne samo za velike investitore već i za obične građane kao oblik štednje. Padom kamata na depozite na štednju, građani sve više prihvaćaju ovakav oblik štednje. Također zaslugu za to imaju i banke koje svojim klijentima nude razne pakete i mogućnosti štednje kroz ulaganje u investicijske fondove.

„Vrste UCITS fondova prema načinu ulaganja imovine:

- DIONIČKI (engl. equity, stock) fondovi
  (pretežno ulažu u dionice - visoka volatilnost)
- MJEŠOVITI (engl. global, balanced) fondovi
  (ulažu u dionice i obveznice - srednja volatilnost)
- OBVEZNIČKI (engl. bond) fondovi
  (pretežno ulažu u obveznice - mala volatilnost)
- NOVČANI (engl. money market, cash) fondovi
  (pretežno ulažu u trezorske zapise i bankovne depozite - iznimno mala volatilnost)
- POSEBNI fondovi
  (fondovi s posebnim strategijama investiranja, npr. s dodatnom garancijom, njihova rizičnost ovisi o strategiji ulaganja).“[18]

Što je rizik ulaganja veći, to je i veća moguća zarada ili prinos. Najveći prinos moguće je ostvariti na dioničkim fondovima dok se kao najmanje rizičnim smatraju novčani, ali je kod njih i prinos najmanji.

[17] OTP Invest. URL: http://www.otpinvest.hr/main.aspx?id=11 (pristupljeno 12. rujna 2017.)
[18] HR Portfolio.URL: https://www.hrportfolio.hr/o-fondovima/opcenito-o-fondovima (pristupljeno 12. rujna 2017.)

Osnovni cilj poslovanja svakog fonda je ulaganje prikupljenih novčanih sredstava na domaćim i stranim financijskim tržištima uz postizanje maksimalnog prinosa s obzirom na definirane rizike ulaganja.

U novije vrijeme sve su popularniji Alternativni investicijski fondovi (AIF) iz razloga što se putem njih može ulagati u razna područja npr. ulaganje u izvore energije, prirodne resurse, nekretnine i sl. Ograničenja ulaganja u AIF fondove su puno manja nego što je to slučaj s UCITS fondovima. S druge strane to omogućuje puno širi raspon financijskih tehnika s ciljem postizanja što većeg prinosa. Valja naglasiti da su ovakvi fondovi isključivo namijenjeni velikim ulagačima.

4. OBILJEŽJA EKSTERNE REVIZIJE U DRUŠTVIMA ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIM FONDOVIMA

4.1. Zakonodavna regulativa

ZOR-om i Zakonom o reviziji se uređuju obveze vezane uz postupak provedbe revizije u Društvima. Prema ZOR-u, društva za upravljanje investicijskim fondovima su godišnji obveznici revizije financijskih izvještaja. Zakonom o reviziji se uređuje obavljanje revizije financijskih izvještaja obveznika revizije, osobe ovlaštene za provedbu revizije, uvjeti za obavljanje revizijskih usluga, revizorski odbor, osnivanje i rad Hrvatske revizorske komore i nadzor poslovanja, Odbor za javni nadzor revizije, provođenje javnog nadzora, nadzor i provjera kvalitete rada revizorskih društava, samostalnih i ovlaštenih revizora, izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje revizorskog posla te ostala pitanja vezana uz reviziju. „Odredbe ovog zakona u skladu su sa sljedećim aktima Europske unije:

- direktiva 2006/43/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2006. o zakonski propisanim revizijama godišnjih financijskih izvješća i konsolidiranih financijskih izvješća, kojom se mijenjaju direktive Vijeća 78/660/EEZ i 83/349/EEZ i stavlja izvan snage Direktiva Vijeća 84/253/EEZ (SL L 157, 9.6.2006.),
- četvrta Direktiva Vijeća 78/660/EEZ od 25. srpnja 1978. koja se temelji na članku 54. stavku 3. Ugovora o godišnjim financijskim izvješćima za određene vrste trgovačkih društava.“[19]

Prema Zakonu o reviziji (čl. 3.) usluge revizije mogu obavljati trgovačka društva osnovana prema Zakonu o trgovačkim društvima i revizori iz ostalih država koje su članice Europske unije te samostalni ovlašteni revizor koji je osnovan prema odredbama tog zakona. Određene poslove revizije pod nadzorom ovlaštenog revizora mogu obavljati i osobe koje nisu ovlašteni revizori, ali su zaposlenici revizorskih društava. Osobe ovlaštene za provođenje revizije moraju biti revizori koji za to imaju certifikat Hrvatske revizorske komore za obavljanje zvanja ovlaštenog revizora. „Hrvatska revizorska Komora je stručna organizacija

[19] Zakon.hr. URL: https://www.zakon.hr/z/417/Zakon-o-reviziji (pristupljeno 14. rujna 2017.).

revizorskih društava, samostalnih revizora i ovlaštenih revizora koji posluju na teritoriju RH, temeljem odredbi članka 30. stavka 1. Zakona o reviziji. Komora ima svojstvo pravne osobe s javnim ovlastima utvrđene Zakonom o reviziji, Statutom Komore i drugim aktima. U obavljanju javnih ovlasti Komora izdaje akte koji su javne isprave.“[20]

„Za stjecanje certifikata kandidat mora ispunjavati sljedeće uvjete:

1. mora imati visoko stručno obrazovanje,
2. mora imati najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima obavljanja revizije, od kojih najmanje dvije godine uz mentorstvo ovlaštenog revizora ili revizora ovlaštenog u drugoj državi članici,
3. mora imati položen ispit za ovlaštenog revizora,
4. mora imati dokaz da nije pravomoćno osuđivan za kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa poslovanja, odnosno mora imati dobar ugled.“[21]

„Prema čl. 21 Zakona o reviziji, ovlašteni revizor ne smije obavljati reviziju kod pravne osobe:

- u kojoj je vlasnik udjela ili dionica,
- u kojoj je sudjelovao u vođenju poslovnih knjiga ili izradi financijskih izvještaja za godinu za koju se obavlja revizija,
- u kojoj je član nadzornog odbora, član uprave, prokurist, opunomoćenik ili zaposlenik,
- u kojoj je član nadzornog odbora, član uprave ili prokurist njegov bračni drug, njegov srodnik po krvi u pravoj liniji do drugog stupnja,
- ako postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu neovisnost i objektivnost.“[22]

„Komora osim izdavanja certifikata ima nadležnost i obavlja zadaće na području usluga revizije i drugih stručnih područja u svezi s revizijom:

1. prevodi, objavljuje i daje tumačenja Međunarodnih revizijskih standarda,
2. donosi kodeks profesionalne etike revizora,

[20] Hrvatska revizorska komora. URL http://www.revizorska-komora.hr/index.php/o-nama.html (pristupljeno 15. rujna 2017.).
[21] Zakon.hr. URL: https://www.zakon.hr/z/417/Zakon-o-reviziji (pristupljeno 14. rujna 2017.).
[22] Ibid.

3. donosi tarifu revizorskih usluga,
4. predlaže program revizorskih ispita, program poznavanja zakonodavstva RH, provodi stručno obrazovanje i organizira ispite za stjecanje zvanja ovlaštenog revizora,
5. izdaje certifikat ovlaštenog revizora,
6. propisuje uvjete i provodi nostrifikaciju stranih isprava - certifikata ovlaštenih revizora,
7. vodi registar ovlaštenih revizora i registre samostalnih revizora, zajedničkih revizorskih ureda i revizorskih društava,
8. daje prethodnu dozvolu za upis osnivanja revizorskih društava u sudski registar i upis promjena u vezi s tim društvima u sudski registar,
9. Izdaje i oduzima dozvole za rad samostalnim revizorima i revizorskim društvima,
10. određuje stopu doprinosa, iznos članarine i druge prihode,
11. brine se o ugledu revizijske profesije,
12. izrađuje minimalnu metodologiju obavljanja provjere kvalitete rada revizorskih društava, samostalnih revizora i ovlaštenih revizora,
13. nadzire rad i provjerava kvalitetu rada revizorskih društava, samostalnih revizora i ovlaštenih revizora, prema potrebi vodi stegovne postupke te poduzima potrebne mjere da se utvrđene nepravilnosti uklone i sankcioniraju, o čemu svakih šest mjeseci obavještava Ministarstvo financija,
14. organizira stručna savjetovanja s ciljem stručnog usavršavanja ovlaštenih revizora i donosi program obrazovanja,
15. utvrđuje jedinstvena stajališta i objavljuje prijevode tumačenja u vezi s primjenom propisa o reviziji, uz stalno praćenje stručnog razvoja revizorske struke,
16. daje stručna mišljenja i obrazloženja članovima Komore i trećim osobama na njihov zahtjev,
17. prati provedbu propisa, predlaže izmjenu propisa i sudjeluje u postupku donošenja ili izmjena propisa,
18. obavlja i druge zadaće određene ovim Zakonom, odnosno Statutom Komore.“[23]

[23] Hrvatska revizorska komora. URL http://www.revizorska-komora.hr/index.php/o-nama.html (pristupljeno 15. rujna 2017.).

Revizorska struka podložna je stalnim promjenama, bilo da su one zakonske ili neke druge prirode. Stoga je nužno da se nakon stjecanja certifikata ovlaštenog revizora, revizori konstantno usavršavaju. U Zakonu o reviziji se navodi da revizori imaju pravo ali isto tako da imaju i obvezu neprestanog usavršavanja prema programima obrazovanja koje donosi Komora. Ono što je još bitno istaknuti je činjenica i obveza da se ovlašteni revizor prilikom obavljanja svog posla uvijek mora pridržavati Kodeksa profesionalne etike revizora.

„Odnos između revizora i obveznika revizije uređuje se ugovornim odnosom. Dogovor o obavljanju revizije sastavlja se kao pismo o preuzimanju obveze revizije i nalazi se u pisanom obliku, a nakon potpisivanja ima snagu ugovora i određuje prava i odgovornosti revizora i klijenta. Ugovorom se određuje da je obveza revizora da izvijesti skupštinu i nadzorni odbor o vjerodostojnosti revidiranih informacija i da donese svoje mišljenje o financijskim izvještajima koji su predmetom revizije. Revizor mora imati na umu da ukoliko korisnik ne primjenjuje zakone i propise to može značajno utjecati na kvalitetu prezentiranih financijskih izvještaja.“[24]

„Uz ZOR i Zakon o reviziji, poslovno okruženje poduzeća sastoji se od jedinica i grupa koje se nalaze pod utjecajem zahtjeva regulatornih agencija nadležnih za financijsko izvještavanje. Grupe koje predstavljaju potražnju za informacijama iz financijskih izvještaja su:

- sadašnji i potencijalni dioničari - dioničari su glavni korisnici financijskih izvještaja dioničkih društava. Dioničari mogu donositi poslovne odluke koje su fokusirane na investiranje i odluke fokusirane na upravljanje. Kod odluka fokusiranih na investiranje investitori odabiru portfelj vrijednosnih papira koji je u skladu s njihovim zahtjevima (rizik, povrat, likvidnost). Za investitore, koji svoje odluke donose temeljem informacija iz izvještaja, iznimno je važna kvaliteta informacija koje se koriste. Kod odluka koje su fokusirane na upravljanje dolazi do sukoba interesa između investitora i menadžera. Dioničari kroz informacije iz financijskih izvještaja žele nadzirati menadžere i utjecati na njihovo ponašanje.
- menadžment - sastavljanjem i objavljivanjem financijskih izvještaja menadžment komunicira sa zainteresiranim stranama. Menadžment ima kontrolu nad dijelom resursa investitora i zato mora djelovati u skladu s njihovim interesima. Menadžment

[24] Popović, Ž., Vitezić, N. (2009): Revizija i analiza – Instrumenti uspješnog donošenja poslovnih odluka. Zagreb: Sveučilište u Rijeci. str. 50.

je odgovoran za objavljivanje korporativnih informacija koje se mogu koristiti i u mjerenju njihove uspješnosti, a te informacije menadžment može koristiti i za donošenje brojnih financijskih i investicijskih odluka.

- institucije koje daju zajmove - prilikom donošenja odluke o davanju zajma institucija mora raspolagati informacijama o financijskim resursima poduzeća, procjenama buduće financijske uspješnosti i rizika. Financijski izvještaji služe zajmodavcu kako bi odredio iznos kredita i mogućnost podmirenja obveza nastalih na temelju danog zajma. Procjenjuju se budući novčani tokovi poduzeća kako bi se odredio kreditni rizik. Zajmodavci moraju izbjegavati klijente kod kojih postoji velika vjerojatnost da neće moći podmiriti obveze. Prilikom davanja zajma revizor ima zadatak ocijeniti točnost menadžerskih procjena. Revizor svoja otkrića i mišljenje prezentira bankaru putem revizijskog izvješća.
- zaposlenici - iznosi prikazani u financijskim izvještajima mogu osim za donošenje poslovnih odluka poslužiti i za rješavanje sukoba između poduzeća i njihovih zaposlenika. Mnoga poduzeća nude zaposlenicima ugovore o naknadi kako bi se koordinirali interesi između poduzeća i njihovih zaposlenika. Zaposlenicima su najvažniji financijski podaci koji se koriste za određivanje naknada i mirovinskog osiguranja. U nekim poduzećima plaća zaposlenika ovisi o financijskom rezultatu poduzeća, a informacije o solventnosti i profitabilnosti poduzeća zaposlenici dobivaju iz financijskih izvještaja.
- vlada i regulatorne agencije - Financijsko izvještavanje poduzeća može ovisiti i o vladi i tržišnim regulatornim agencijama jer oni imaju veliku važnost u regulaciji tijeka financijskih informacija do korisnika. Vlada financijske informacije može koristiti za obračune poreza, vladina ugovaranja, određivanje rata u javnim poduzećima i u intervencijama kod zajmovnih garancija poduzećima koja su u financijskim poteškoćama. Regulatorna tijela imaju zadatak zaštititi investitore i održati sigurnost tržišta na kojem se kupuju i prodaju vrijednosni papiri prevencijom nepovoljnih situacija za investitore koje može uzrokovati nedostatak informacija.
- ostale zainteresirane strane - organizacije za zaštitu okoliša, akademske zajednice i kupci također predstavljaju potražnju za financijskim i korporativnim

informacijama. Zainteresirane stranke koriste financijske izvještaje kako bi donijele zaključak o održivosti poduzeća.“[25]

Prema odredbama ZOR-a, revizijsko izvješće se čuva trajno u izvorniku.

4.2. Karakteristike revizijskog tržišta

RH je relativno malo tržište i ta činjenica određuje i glavnu karakteristiku revizorskog tržišta, a to je rotacija revizorskih društava. Na tako malom i koncentriranom tržištu neprestano se ponavljaju ista revizijska društva koja vrlo često međusobno i prepuštaju klijente jedni drugima nakon što protekne zakonski rok za odabir istog ovlaštenog revizora. Prema članku 26. a Zakona o reviziji, „revizorsko društvo i samostalni revizor dužni su najkasnije svake sedme godine od početka obavljanja revizije financijskih izvješća društava od javnog interesa provesti zamjenu ovlaštenog revizora, potpisnika revizorskog izvješća. Ovlašteni revizor može ponovno sudjelovati u obavljanju revizije kod istog društva od javnog interesa nakon proteka razdoblja od najmanje dvije godine nakon potpisivanja revizorskog izvješća.“[26] Iz ove odredbe Zakona proizlazi još jedna bitna karakteristika i problematika iz prakse jer se nameće pitanje koliko često bi bilo potrebno mijenjati revizorsko društvo kako se ne bi razvili bliski odnosi s klijentima? Revizorska društva u cilju razvijanja dugoročnog odnosa s klijentima, nakon par provedenih revizija, već poznaje poduzeće i ima razvijene postupke koje primjenjuje prilikom svake revizije. Postupak postaje rutinski i pažnja i koncentracija popuštaju. S druge strane, klijentu takav odnos odgovara jer osoba koja je u kompaniji zadužena za koordinaciju s revizorom ima manje posla. Često se razvija i prijateljski odnos koji također može ugroziti objektivnost revizora.

U interesu svake kompanije je da revizorsko mišljenje bude pozitivno kako poduzeće ne bi imalo negativne posljedice. Iz toga proizlazi namjera da u cilju što dužeg zadržavanja odnosa s klijentima, revizijska društva mogu biti sklona izbjegavanju davanja nepovoljne revizijske ocjene tj. mišljenja. „Korisnici revizijskih usluga mogu imati i nerealna očekivanja kada

[25] Bahram, S. (2009). Revizija. Zagreb: Mate d.o.o., str. 33-37.
[26] Zakon.hr. URL: https://www.zakon.hr/z/417/Zakon-o-reviziji (pristupljeno 15. rujna 2017.).

njihova očekivanja o obvezama revizora premašuju realne mogućnosti. Trenutna regulativa određuje kazne za revizore koji ne pružaju zadovoljavajuću razinu kvalitete revizije.“[27]

„Bez obzira što je postupak provedbe revizije kao i sama obveza provedbe postupka, strogo određena zakonskim odredbama, potražnja za revizijom postoji i iz sljedećih razloga:

- moderno računovodstvo i revizija nastali su kao posljedica industrijske revolucije i razvoja trgovačkih društava. Trgovačka društva se najčešće financiraju emisijom i prodajom dionica i obveznica javnosti ili posuđivanjem sredstava od financijskih institucija,
- između menadžera i vlasnika dolazi do sukoba interesa zbog informacijskog nesklada. Menadžeri imaju bolje informacije o financijskom položaju i rezultatu poslovanja od vlasnika jer su prisutni u poduzeću. Svaka strana želi maksimizirati svoje interese pa menadžeri mogu koristiti sredstva stečena kroz poslovanje društva za stjecanje dodatnih osobnih koristi,
- kako bi se izbjeglo manipulativno ili prijevarno djelovanje menadžera on mora podnositi izvještaje vlasniku o upravljanju imovinom. Budući da je menadžer odgovoran i za izvješćivanje provodi se i revizija kako bi se spriječilo manipuliranje izvještajima. Zadatak revizora je da utvrdi istinitost i objektivnost izvještaja koje je sastavio menadžer,
- zajmodavci u ugovore o zajmu uvode restriktivne odredbe za poduzeća koja koriste zajam kako bi zaštitili svoje interese. Zajmodavci često traže mišljenje revizora o tome pridržava li se poduzeće ugovorenih odredbi,
- poslodavci također koriste različite oblike revizije kako bi provodili kontrolu nad svojim zaposlenicima. Zaposlenici često imaju obvezu da izvješćuju poslodavce o odstupanjima između planiranih i ostvarenih rezultata kako bi se omogućilo praćenje njihovih aktivnosti.“[28]

[27] Bahram, S. (2009). Revizija. Zagreb: Mate d.o.o., str. 32-33.
[28] Vujević, I. (2004): Revizija. Split: Ekonomski fakultet Split, str. 25-27.

4.3. Posebnosti eksterne revizije u društvima za upravljanje investicijskim fondovima

Društvo za upravljanje investicijskim fondom je pravna osoba koja upravlja investicijskim fondom. Investicijski fond je također pravna osoba kojom upravlja društvo. Te dvije pravne osobe su međusobno neovisne. Investicijski fond kao pravna osoba nema zaposlenike, zaposlenici koji upravljanju imovinom fonda su zaposleni u Društvu. „Pravni odnos između društva za upravljanje i zatvorenog investicijskog fonda zasniva se sklapanjem ugovora o upravljanju između uprave društva za upravljanje i nadzornog odbora zatvorenog investicijskog fonda.“[29] Ta dva pravna subjekta iako neovisna, međusobno su povezani i svrha im je zajednička. Revizija se provodi u oba pravna subjekta, u slučaju da društvo upravlja s više fondova. “Društvo za upravljanje mora voditi poslovne knjige, sastavljati knjigovodstvene isprave, vrednovati knjigovodstvene stavke i sastavljati računovodstvena izvješća u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima.“[30] Izvješća koja društvo sastavlja su predmet revizije. U pravilu se prvo provodi revizija financijskih izvješća fonda pa tek onda Društva. Iako se revizija provodi zasebno, nemoguće je odvojiti ta dva postupka i promatrati ih kao odvojene cjeline. Upravo iz razloga što jedini prihod koji društvo ostvaruje proizlazi od upravljačke naknade koju mu uplaćuje fond dok fond svoj prihod ostvaruje ulaganjem financijskih sredstava u različite oblike financijskih instrumenata dostupnih na tržištu kapitala. Skrbnička ili depozitna banka ima vrlo važnu ulogu u kontroli vrednovanja imovine fonda i transakcija koje se provode.

„Standardni poslovi depozitara su:

- namira transakcija imovine fonda u zemlji i inozemstvu,
- pohrana financijskih instrumenata zasebne imovine fonda,
- informiranje te izvršavanje korporativnih akcija, usluga glasanja na skupštinama društva u Hrvatskoj i inozemstvu,
- kontrola izračuna vrijednosti pojedinačnog udjela u fondu,
- kontrolni poslovi depozitara sukladno zakonskim propisima,

[29] Jurić D. (2008). Društva za upravljanje investicijskim fondovima i njihove statusne posebnosti. Rijeka: Izvorni znanstveni članak. str. 6.
[30] Ibid. str. 29.

- izvješćivanje HANFA-e o provedenoj kontroli.“[31]

Revizor mora provjeriti i na osnovu toga dati mišljenje, upravlja li društvo imovinom koja mu je povjerena u skladu sa politikama ulaganja i statutom Društva, poštuju li se ograničenja ulaganja, jesu li ulagači zaštićeni u skladu s prospektom koje je Društvo izdalo, uplaćuje li se naknada za upravljanje iz fonda kojim Društvo upravlja i općenito poštuju li se računovodstveni standardi i standardi izvješćivanja.

Revizija samog fonda u prvom redu treba provjeriti vrednuje li se imovina fonda ispravno i na koji način se ona klasificira a sve to u skladu s MRS-om 39 - Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje. „Cilj ovog Standarda je da uspostavi načela za priznavanje i mjerenje financijske imovine, financijskih obaveza i određenih ugovora za kupovinu ili prodaju nefinancijskih stavki.“[32] Fond ima obvezu dnevno izvješćivat HANF-u o cijenama udjela. Cijene se moraju svaki dan javno objavljivati nakon što se usklade s Depozitnom bankom. Revizor mora utvrditi jesu li cijene udjela ispravne tj. jesu li to zaista one cijene koje su objavljene na službenom tržištu. Kako bi se povećala cijena udjela, a što je u interesu svakog Društva koje upravlja fondom, moguće su fiktivne transakcije na kraju godine kako bi se popravio rezultat poslovanja i kako bi cijena udjela bila veća. Stoga je vrlo bitno da revizor utvrdi jesu li cijene ispravno iskazane po svim financijskim instrumentima, zatraži potvrde od depozitne banke i usporedi ih s cijenama koje su objavljene na službenom tržištu. Upravo se u ovom dijelu događaju najveće manipulacije na koje revizor mora obratiti posebnu pažnju.

Pravilnikom o obliku iznosu kapitala Društva (NN 151/14), propisuje se i obveza revizije Izvještaja o izračunu kapitala. Uprava je odgovorna za pripremu Izvještaja o izračunu kapitala na osnovi temeljnih financijskih izvješća, a u skladu sa Zakonom o investicijskim fondovima, koje je onda predmet revizije neovisnog revizora. Reviziju provodi isti revizor koji provodi i reviziju godišnjih financijskih izvješća Društva. Izvješće o reviziji Izvještaja o izračunu kapitala se podnosi HANFA-i i namijenjeno je isključivo njima i upravi Društva te se ne smije koristiti u bilo koje druge svrhe ili distribuirati trećim osobama. Isto tako Izvješće o izračunu kapitala se ne smije povezivati s bilo kojim financijskim izvješćem Društva u cjelini. Zadatak revizora je utvrditi je li Izvješće o izračunu kapitala sastavljeno u

[31] Raiffeisen Bank. URL: https://www.rba.hr/general/-/asset_publisher/4ZZxDv9iXo6S/content/skrbnistvo-depozitna-banka?inheritRedirect=false (pristupljeno 13.10.2017.).
[32] Međunarodni računovodstveni standard 39

skladu sa Zakonom o investicijskim fondovima i Pravilnikom o obliku i iznosu kapitala. Kao sastavni dio revizije u skladu s MRevS-ima revizor također:

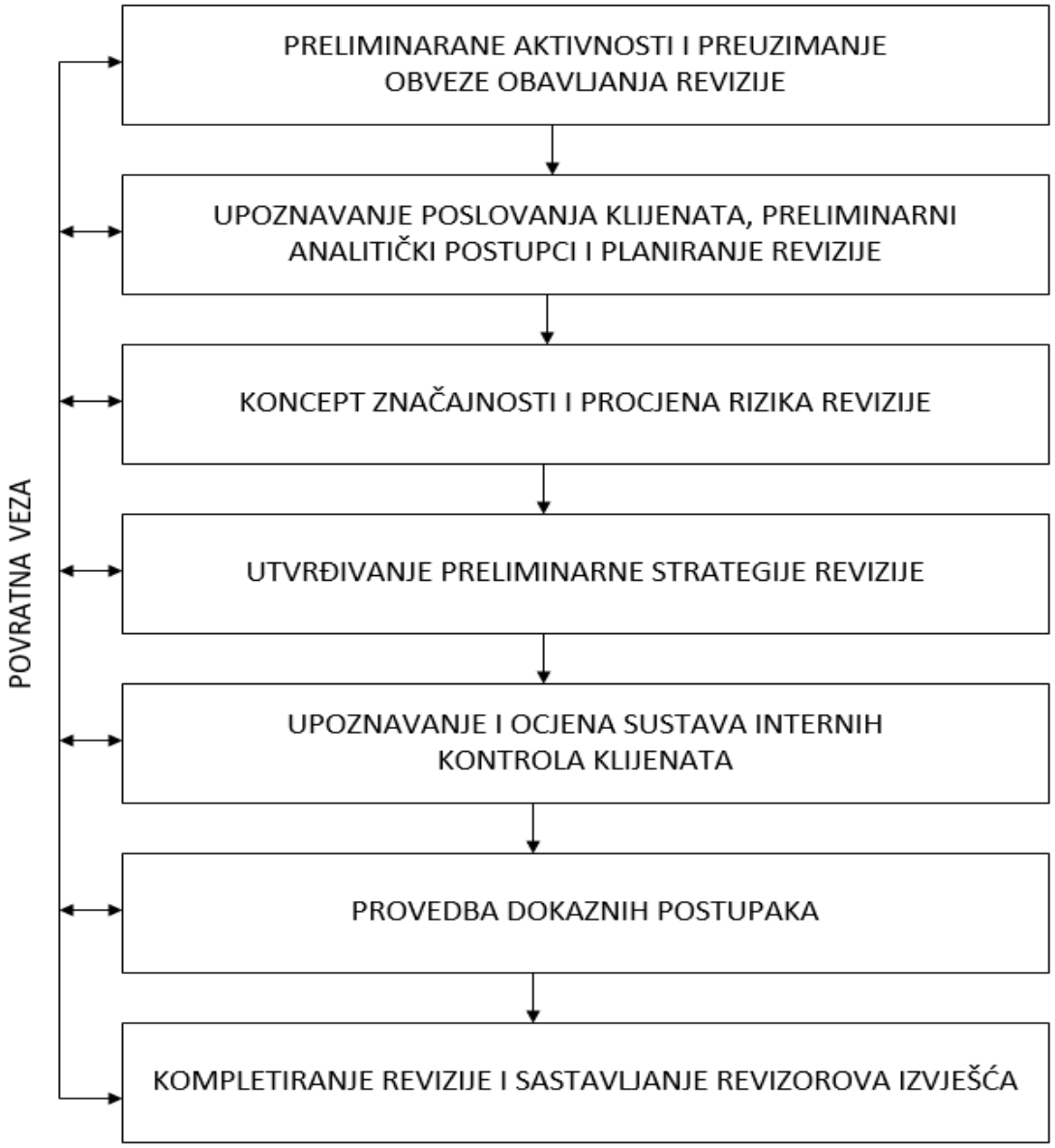
- prepoznaje i procjenjuje rizike značajnog pogrešnog prikaza Izvještaja o izračunu kapitala, zbog prijevare ili pogreške, oblikuje i objavljuje revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavlja revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni da osiguraju osnovu za mišljenje,
- stječe razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bi oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u danim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola društva.

Nakon obavljanja revizije, revizor daje mišljenje je li Izvještaj o izračunu kapitala pravilan, točan i potpun, sukladan zakonskoj osnovi te usklađen s godišnjim financijskim izvješćima Društva i prikazuje li realno i objektivno stanje u svim značajnim odrednicama.

5. PROCES REVIZIJE FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA U DRUŠTVIMA ZA UPRAVLJANJE INVESTICIJSKIM FONDOVIMA

Na slici su prikazane faze procesa revizije financijskih izvješća kao i sami postupci koji se u svakoj od tih faza provode.

Slika 3: **Temeljne faze integrativnog procesa revizije financijskih izvješća**

Izvor: Revizija (treće izdanje). Boris Tušek; Lajoš Žager

Svi postupci, odnosno faze samog procesa su međusobno povezani. Aktivnosti koje se u svakoj od faza provode na kraju samog procesa rezultiraju krajnjem cilju postupka revizije a to je davanje revizorskog mišljenja putem pisanog revizorskog izvješća.

5.1. Predrevizijske radnje

Predrevizijske radnje koje bi revizor trebao obaviti služe u svrhu zaštite same revizorske kuće te činjenica da će mu biti omogućeno obavljanje revizije u skladu s temeljnim revizorskim načelima. Prije nego što se sklopi ugovor o poslovnoj suradnji za obavljanje revizije, revizor bi trebao napraviti procjenu društva koje će biti predmet revizije. Ta provjera se izvodi na način da se prikupljaju podaci iz prethodnih financijskih izvješća, zatim se kod prijašnjeg revizora i poslovnih partnera raspituje o Društvu (poslovne banke, dobavljači, odvjetnička društva), odnosno utvrđuje se ugled Društva. Valja istaknuti da prijašnji revizori ne smiju davati podatke o svojim bivšim klijentima već za to treba tražiti dopuštenje od potencijalnog klijenta. U slučaju da potencijalni klijent zabrani komunikaciju s bivšim revizorom, to može biti jasan signal da nešto nije u redu. Komunikacija s menadžmentom i upravom također je poželjna prije samog prihvaćanja posla i potpisivanja ugovora kako bi se stekla što bolja slika o klijentu. „Osim toga, prije nego što prihvati bilo koji angažman, revizor mora razmotriti svaku potencijalnu prijetnju nepoštovanju temeljnih revizorskih načela koju može izazvati budući angažman.“[33] Nakon što je proveden postupak predrevizijske radnje, ako revizor prihvati obavljanje revizije, sastavlja se ugovor između klijenta i revizorskog društva. Ugovorom se određuje cilj i djelokrug revizije, opseg odgovornosti revizora prema klijentu i obrnuto.

„U pismu ili ugovoru o prihvaćanju angažmana revizor treba:

- odrediti predmet revizije,
- odrediti okvir financijskog izvještavanja klijenta,
- utvrditi obveze i odgovornosti menadžmenta klijenta o sastavljanju financijskih izvještaja i o pružanju svih značajnih informacija revizoru,

[33] Miletić, A. (2010). Planiranje revizije. RRiF br. 12/10., str. 127.

- utvrditi obveze i odgovornosti revizije,
- utvrditi oblik izvještaja o obavljenoj reviziji,
- utvrditi cijenu revizije,
- utvrditi vrijeme obavljanja revizije.“[34]

Ako se radi o nastavku poslovne suradnje, pretpostavka je da revizor već raspolaže s dovoljno informacija o poslovanju Društva. Bez obzira na tu činjenicu, postupak procjenjivanja bi se trebao raditi svake godine prije zaključivanja ugovora o poslovnoj suradnji jer je moglo doći do nekih promjena koje mogu ugroziti nastavak poslovne suradnje, bilo da se promijenila uprava, menadžmenta, vlasnik i sl. Ponekad se mogu pojaviti i neke činjenice ili saznanja koja revizoru trebaju signalizirati da ne prihvaća posao bez obzira što se radi o Društvu u kojem su već obavljali reviziju.

„Indikacije koje upućuju na to da ne treba zadržati postojećeg klijenta jesu:

- pojavilo se bitno nesuglasje između menadžmenta i klijenta (npr. Uprava društva i revizor imaju oprečna stajališta o računovodstvenim pitanjima),
- neslaganje oko visine naknade za usluge revizora,
- tijekom godine je došlo do događaja koji rezultira rizikom u budućem poslovanju klijenta (npr. pokrenut je spor protiv društva koji može imati negativne konotacije na reputaciju društva, ali i revizorskog društva),
- došlo je do širenja/rasta društva i sadašnji revizorski kapaciteti (broj ljudi i/ili stručna spremnost) nisu dovoljni da bi revizija mogla biti obavljena u skladu s MRevS-ima i/ili Kodeksom profesionalne etike revizora.“[35]

Ako nema indikacija da se revizija ne bi smjela obnoviti, na revizoru je da razmotri zahtijevaju li novonastale okolnosti kod klijenta preinaku preuzetih obveza. "To bi značilo da ugovor treba proširiti i još jednom odredbom, kao npr.:

- nedavna promjena uprave-upravnog odbora i vlasnika: postoji mogućnost promjene opsega revizije, odnosno da vlasnik zahtijeva još neke procedure, odnosno mišljenje ili ograničeni uvid na revizijski paket koji će društvo pripremiti za potrebe

[34] Roška, V. (2012). Skripta predavanja iz predmeta Revizija, Zagreb. str. 73.
[35] Miletić, A. (2010). Planiranje revizije. RRiF br. 12/10., str. 127.

izvještavanja grupe koje je društvo član odnosno konsolidacije u toj grupi. Stoga predmet ugovora i vjerojatno naknada trebaju biti promijenjeni,

- znatna promjena vrste, odnosno opsega poslovanja klijenta: ako dođe do povećanja opsega ili kompleksnosti poslovanja, trebalo bi obrazložiti (usmeno) i povećati naknadu za obavljanje revizije,
- zakonski zahtjevi: ugovor mora biti napravljen u skladu sa zakonom pa se svaka promjena zakonske regulative treba provesti u ugovoru.“[36]

5.2. Planiranje

Planiranje revizije je zakonska obveza ali uz tu zakonsku obvezu postoje još neki razlozi zbog čega je dobro planirati reviziju. Prije svega planiranje je potrebno zbog učinkovitog i vremenski ograničenog procesa provođenja revizije. Poželjno je dobro se upoznati s poslovanjem Društva koje je predmet revizije jer u slučaju da se otkriju neke anomalije i nepravilnosti, revizor može vrlo brzo reagirati i na taj način optimizirat troškove i umanjiti moguću štetu. Revizija je postupak koji se odvija u nekim fazama. U slučaju da su faze dobro isplanirane moguće je na vrijeme otkriti rizike koji se mogu pojaviti. Proučavanjem prijašnjih revizorskih izvješća mogu se utvrditi neke slabe točke i nepravilnosti na koje revizor može reagirati na vrijeme i time skratiti sam proces revizije i postupke koji bi u tom slučaju bili nužni. „Plan revizije uključuje:

- opis vrsta, vremenskog rasporeda i obujma planiranih postupaka procjene rizika,
- opis vrsta, vremenskog rasporeda i obujma planiranih daljnjih revizijskih postupaka za svaku značajnu skupinu transakcija, stanje računa i objavu,
- ostale revizijske postupke koje je potrebno obaviti kako bi se postupilo u skladu s MRevS-ovima (npr. komunikacija s odvjetnicima Društva, dobivanje eksternih konfirmacija i slično).“[37]

„Planiranje revizije obuhvaćeno je sljedećim standardima:

[36] Miletić, A. (2010). Planiranje revizije. RRiF br. 12/10., str. 128.
[37] Roška, V. (2012). Skripta predavanja iz predmeta Revizija, Zagreb. str. 75.

- MRevS 300 – *Planiranje revizije financijskih izvještaja,*
- MRevS 315 – *Razumijevanje poslovnog subjekta i njegova okruženja te procjenjivanje rizika značajnog pogrešnog prikazivanja,*
- MRevS 320 – *Značajnost u reviziji,*
- MRevS 330 – *Revizijski postupci kao reakcija na procijenjene rizike.*“[38]

Od koliko revizora će se sastojati tim koji će provesti reviziju je isto bitan dio planiranja. Veličina tima ovisi o opsegu posla, veličini Društva i njegovim specifičnostima ali isto tako o osposobljenosti i kompetenciji osoba koje provode reviziju. Ono što je karakteristično za proces planiranja revizije je i sama činjenica da se planiranje odvija tijekom cijelog postupka revizije jer zbog okolnosti koje se mogu pojaviti uvijek su moguće izmjene planova. U planiranje je potrebno uključiti i menadžment Društva nad kojim se revizija obavlja jer informacije koje se od menadžmenta mogu dobiti su bitan dio planiranja a isto tako, osim što plan revizije služi osobama uključenima u obavljanje revizije kao neka smjernica u obavljanju posla, menadžmentu plan revizije služi kao neka vrsta rasporeda kako bi u svakom trenutku bili na raspolaganju revizorima.

„Opći plan revizije u kojem se razrađuje postupak planiranja. razmatra sljedeća pitanja:

1. poznavanje poslovanja,
2. razumijevanje računovodstvenog sustava i sustava internih kontrola
3. rizik i značajnost,
4. vrsta, vremenski raspored i opseg postupka,
5. koordiniranje, nadgledanje i pregled,
6. ostala pitanja.“[39]

Svi su oni međusobno povezani i ako se utvrde veći rizici i specifičnosti, sam proces revizije će biti temeljitiji i opsežniji. „Međunarodni revizijski standard 315 propisuje da su revizori obvezni utvrditi i procijeniti rizik koji može imati za posljedicu materijalno značajno pogrešno iskazivanje.“[40] Ukratko, to bi značilo da se prilikom upoznavanja sa Društvom nad kojim se provodi revizija, treba upoznati s potencijalnim rizicima kojem je Društvo izloženo kao i specifičnostima poslovanja. Sustav internih kontrola je bitan čimbenik samog

[38] Miletić, A. (2010). Planiranje revizije. RRiF br. 12/10., str. 122.
[39] Ibid, str. 123.
[40] Ibid, str. 123.

poslovanja Društva, Prema HANFA-i, Društvo mora imati zaposlene osobe u back office-u, middle office-u i front office-u, ta tri posla ne smije obavljati ista osoba. To sve iz razloga kako bi se smanjila mogućnost pogreške kod obrade podataka i donošenja investicijskih odluka. U situacijama kada se žele postići uštede s radnim mjestima, događaju se situacije da se poslovi back office-a i middle office-a spajaju u jednoj osobi, no međutim to je problem regulatora (HANFA), ali revizor bi trebao i morao upozoriti na takvo ponašanje. Rizik Društva može biti uvjetovan unutarnjim ali vrlo češće vanjskim čimbenicima jer se radi o takvom subjektu koji je u velikoj mjeri izložen prema van.

U procesu planiranja vrlo je bitno identificirati vanjske rizike koji mogu značajno ugroziti poslovanje Društva. To može primjerice biti u slučaju da Društvo upravlja fondom koji određeni dozvoljeni postotak imovine ima uložen u kompanije koje su u financijskim poteškoćama. Taj postotak je značajan, a u tijeku je i postupak otpisa dijela duga. Revizor mora biti svjestan te činjenice i mora biti dobro upoznat sa svim činjenicama i možebitnim sudskim odlukama ili postupcima koji su u tijeku, a vezani su za promatrani subjekt. Tu dolazi do izražaja veličina i mogući opseg postupka analize koji revizor mora provesti i koje sve poslovne subjekte mora analizirati iako oni nisu predmetom revizije. Iako vanjski rizici nisu pod utjecajem Društva i uprava na njih ne može utjecati, moraju biti svjesni tih rizika i moraju se upoznati s njima te moći odgovoriti na njih što je najbolje moguće.

Unutarnje rizike je puno lakše kontrolirati i utjecati na njih. Neki su navedeni ranije u tekstu, kao npr. preklapanje radnih funkcija, i u tom slučaju revizor mora reagirati i upozoriti upravu na detektirane rizike kako bi se spriječile negativne posljedice koje takvo poslovanje može prouzrokovati. Revizor u procesu planiranja još nije upoznat sa sustavima kontrole poslovanja i rizicima pa u toj fazi mora postaviti određena pitanja prema upravi i računovodstvu. U slučaju da društvo posjeduje određene certificirane ISO standarde, revizoru to znatno olakšava posao jer može biti siguran da su određeni procesi kontrolirani i da se poštuju procedure.

Nakon što su identificirani rizici, obavljen je velik dio posla što se tiče planiranja. Prelazi se na značajnost. „U definiranju plana revizije, potrebno je izračunati prihvatljivu razinu značajnosti kako bi znali iznad koje je svote informacija značajna.“[41] Prema MRevS-u 320: „Informacija je značajna ako njeno izostavljanje ili krivi prikaz mogu utjecati na poslovne

[41] Miletić, A. (2010). Planiranje revizije. RRiF br. 12/10., str. 126.

odluke koje korisnici donose na temelju financijskih izvještaja. Značajnost više osigurava granicu ili prijelomnicu, nego što je primarno kvalitativno obilježje koje mora imati informacija da bi bila korisna.“[42] Neki revizori koriste termin materijalnost.

Tradicionalne metode koje koriste revizori za izračun materijalnosti su sljedeće:

- 5 – 10% dobitka prije oporezivanja,
- 0,5 – 1% od prihoda od osnovne djelatnosti,
- 1 – 2% ukupne aktive.

Pitanja koje revizor može postaviti su njegov izbor koji se temelji na iskustvu i profesionalnom odnosu prema poslu, neka od pitanja i tema su:

- promjene u organizacijskoj strukturi društva,
- nove vrste poslovnih transakcija koje se primjenjuju,
- promjene računovodstvenih politika,
- promjene u sustavu internih kontrola,
- promjene u poslovnom okruženju u kojem Društvo djeluje,
- sudski sporovi ako postoje,
- promjene u izvorima financiranja i dostupnosti sredstava za financiranje.

5.3. Procjena sustava internih kontrola

Revizor kroz stjecanje razumijevanja Društva, njegovog okruženja i njegovih internih kontrola procjenjuje rizike revizije ali isto tako upoznavanje i ocjena sustava internih kontrola čini sastavni dio revizije financijskih izvješća bez obzira o strategiji koja je utvrđena prethodno. Koliko detaljno će revizor procijeniti sustav internih kontrola ovisi o samom revizoru i o njegovoj osobnoj i profesionalnoj procjeni. Postoje brojne definicije internih kontrola ali se na kraju sve svode na isto. „Pojam sustav interne kontrole obuhvaća sve metode i postupke (interne kontrole) što ih je usvojio menadžment poslovnog subjekta a kako bi si pomogao u ostvarivanju svojih ciljeva osiguravanja, koliko je to praktično,

[42] MRevS 320

redovitog i uspješnog vođenja svojeg poslovanja, uključujući odanost politici menadžmenta, zaštiti imovine, sprečavanje i otkrivanje prijevara i pogrešaka, točnost i potpunost računovodstvenih evidencija, te pravodobnost pripreme pouzdanih financijskih informacija."[43] Sustav internih kontrola nije jednak niti u jednom kompaniji pa se isto tako razlikuje i od Društva do Društva. Prvenstveno ovisi o veličini, organizacijskoj strukturi, osposobljenošću zaposlenih i naravno o stručnosti menadžmenta. Isto tako vrlo bitnu ulogu ima i financijski aspekt jer postavlja se pitanje koliko to sve košta i je li nužno?

„Komponente sustava internih kontrola jesu (MRevS 315):

- okruženje kontrola (uvjeti u kojima se provodi kontrola kao što su poštenje i etičke vrijednosti, privrženost kompetentnosti za određene poslove, sudjelovanje menadžmenta i revizijski odbor, filozofija i poslovni stil menadžmenta, organizacijska struktura, dodjeljivanje ovlasti i odgovornosti te kadrovska politika,
- postupci poslovnog subjekta za procjenu rizika (menadžment procjenjuje rizik financijskih izvještaja kroz analizu raznovrsnih okolnosti mjerodavnih za pripremu realnih i objektivnih financijskih izvještaja),
- informacijski sustav (sastoji se od hardvera, softvera, ljudi, postupaka i procedura)
- kontrolne aktivnosti (pregledi uspješnosti, aplikacijske i opće kontrole, fizičke kontrole, odjela dužnosti),
- monitoring kontrola (procjenjivanje kvalitete internih kontrola)."[44]

Revizor bi trebao biti upoznat sa svakom od komponenti sustava internih kontrola i razumjeti svaku od tih komponenti.

"U svrhu upoznavanja i procjene kontrolnog okruženja, revizor uobičajeno razmatra brojne čimbenike koji utječu na uvjete u kojima se provodi kontrola, kao što su filozofija menadžmenta, poštenje i etičke vrijednosti menadžmenta, djelovanje i savjest menadžmenta prijenos ovlasti i odgovornosti , kadrovska podrška, organizacijska struktura i sl."[45]

[43] Međunarodni revizijski standardi, prijevod s engleskog jezika, Revizija, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb: str. 194-195.
[44] Roška, V. (2012). Skripta predavanja iz predmeta Revizija, Zagreb. str. 77.
[45] Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. str. 196.

Ako je sustav internih kontrola koji je uspostavljen u Društvu na visokoj razini, može se smatrati da je realnost i objektivnost financijskih izvješća također na visokoj razini i revizor stječe dojam da je sustav dobro organiziran. U tom slučaju je i provedba revizije jednostavnija jer se revizor može zadovoljiti s manje dokaznih postupaka. S druge strane u slučaju da interne kontrole ne postoje ili nisu zadovoljavajuće, to ne mora automatski dovoditi u pitanje objektivnost financijskih izvješća već samo može izazvati sumnju i dodatnu pažnju kod revizora. "Nastojeći osigurati što uspješnije poslovanje poduzeća i njegov neprekidni rast i razvoj te zaštitu interesa vlasnika kapitala u suvremenim uvjetima, menadžment poduzeća neposredno je zainteresiran za odgovarajući sustav internih kontrola kao svojevrsni nadzor nad poslovanjem poduzeća."[46]

Okruženje ili uvjeti u kojima se provodi kontrola su:

- procjena rizika,
- kontrolne aktivnosti,
- informacije i komunikacija,
- nadzor.

Već je ranije spomenuto da rizici mogu biti unutarnji i vanjski. Ako društvo posluje u uvjetima čestih zakonskih, računovodstvenih promjena, ako je fluktuacija zaposlenika velika, veći je i rizik financijskog izvješćivanja. "Revizor procjenjuje rizike kada donosi odluku o količini i kvaliteti revizijskih dokaza koje mora prikupiti kako bi mogao izraziti mišljenje o realnosti i objektivnosti financijskih izvješća. U slučaju da društvo nije prepoznalo rizike i ne upravlja s njima na odgovarajući način, tada revizor mora povećati dokazni postupak.

Kontrolne aktivnosti su politike i postupci i relevantni su za podjelu ovlasti, provedbu transakcija razgraničenja dužnosti, oblikovanje dokumentacije i evidencija, čuvanje imovine Društva, osiguranje pristupa i upotrebe resursa.

Informacije i komunikacija se odnose na računovodstveno-informacijski sustav i na sam sustav komunikacije unutar organizacije. Sustav mora biti tako koncipiran i posložen da udovolji svim revizijskim ciljevima testiranja poslovnih događaja. U računovodstveno-informacijskom sustavu je glavni cilj osigurati točnost računovodstvenih evidencija te

[46] Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. str. 196.

osigurati provođenje usvojenih računovodstvenih politika. Politike koje su usvojene moraju se primjenjivati u financijskim evidencijama i ne smije se odstupati od njih od slučaja do slučaja. U ovom dijelu revizor mora provjeriti primjenjuju li se računovodstvene politike dosljedno.

Nadzor je bitan iz razloga što provjerava učinkovitost sustava i ukazuje na pogreške ako postoje. Treba se provoditi redovito jer bez nadzora niti sam uspostavljeni sustav internih kontrola ne bi imao prevelikog smisla. Kao kvalitetan nadzor može se uspostaviti sustav interne revizije, no međutim ona nije obavezna u Društvima za upravljanje investicijskim fondovima.

„Revizorovoj ocjeni sustava internih kontrola klijenta i konačnoj procjeni kontrolnog rizika, kao podlozi za definiranje vrste, opsega i vremenskog rasporeda dokaznih postupaka, prethodi upoznavanje i razumijevanje sustava internih kontrola.“[47]

Kada revizor odluči o strategiji koju će izabrati, a to ovisi o tome hoće li se pouzdati u sustav internih kontrola ili ne, ostaju mu na raspolaganju dvije strategije:

- strategija nepouzdavanja u sustav internih kontrola ili
- strategija pouzdavanja u sustav internih kontrola.

U slučaju da se odluči za prvu strategiju, nepouzdavanja u sustav internih kontrola, revizor se odlučio provoditi dokazne testove bez da se osloni na kontrolne postupke Društva. U drugom slučaju kada se pouzdaje u sustav internih kontrola, revizor se svjesno oslanja na kontrolne postupke Društva no to ga obvezuje na detaljnije poznavanje interne kontrole tako da se može reći da je razlika između ove dvije strategije opseg zahtijevanog znanja o svakoj komponenti interne kontrole. Posebnu važnost revizor treba posvetiti sustavu internih računovodstvenih kontrola jer te kontrole su direktno i najznačajnije vezane za sastavljanje financijskih izvješća. Treba se upoznati s računovodstvenim-informacijskim sustavom koji se koristi u Društvu, te vidjeti na koji način taj sustav funkcionira.

U kojoj mjeri će revizor pristupiti i koliko detaljno će procijeniti sustav internih kontrola ovisi o samom revizoru. Pretpostavka je, da ako o se radi o novom Društvu, u kojem se

[47] Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. str. 199.

obavlja revizija po prvi puta, kako će ta procjena biti detaljnija i da će se njoj posvetiti puno više pažnje. Na taj način će revizor zaštititi sebe a i osigurati u startu kvalitetnije revizorsko izvješće. Problemi se mogu pojaviti kada revizor kontinuirano već par godina obavlja reviziju kod istog klijenta. U tom slučaju će njegova pažnja biti znatno manje posvećena procjeni sustavu internih kontrola iz razloga što će zaključiti kako već dovoljno poznaje sustav. U tom slučaju bilo bi poželjno usprkos činjenici da je revizor upoznat s Društvom i njegovim poslovanjem, svake godine ažurirati i proći relevantna područja bitna za funkcioniranje sustava internih kontrola.

5.4. Provođenje dokaznih postupaka

Cilj dokaznih postupaka je prikupljanje revizijskih dokaza koji služe kao temelj za izražavanje mišljenja o realnosti i objektivnosti financijskih izvješća. Faza provođenja dokaznih postupaka je završni postupak u procesu revizije. Razina dokaznih postupaka se planira s obzirom na procjenu sustava internih kontrola i kontrolnog rizika. Ako se revizor odluči za strategiju dokaznih postupaka znači da se odlučio ne oslanjati se na sustav internih kontrola i procjenjuje kontrolni rizik na najvišu razinu.

S ciljem prikupljanja revizijskih dokaza provode se dokazni testovi koji uključuju ispitivanje pojedinih računa radi otkrivanja značajnih pogrešaka u financijskim izvješćima. „Prema tome, dokazni testovi su testovi koji se provode s ciljem prikupljanja revizijskih dokaza, a uključujući ispitivanje pojedinih računa radi otkrivanja značajnih pogrešaka u financijskim izvješćima.“[48]

„Vrste dokaznih testova su:

- neovisni testovi poslovnih događaja,
- analitički postupci,
- testovi salda.“[49]

[48] Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. str. 206.
[49] Filipović, I. (2009). Osnove revizije. Split: Ekonomski fakultet Split, str. 65.

Neovisnim testovima poslovnih događaja se testiraju poslovni događaji, svaki pojedinačno, a koji imaju utjecaje na glavnu knjigu odnosno na smanjenje ili povećanje salda na računima glavne knjige. U ovom testu se najčešće koristi metoda uzorka jer je nemoguće testirati sve poslovne događaje. Na izabranom uzorku revizor provjerava računsku točnost pojedinih obračuna i to potkrjepljuje dokazima. U ovom koraku također provjerava jesu li elementi financijskog izvješća ispravno klasificirani.

Analitički postupci uključuju analizu značajnih pokazatelja i tendencija, uključujući i rezultate istraživanja u svezi s promjenama i odnosima koji nisu dosljedni s ostalim značajnim podacima ili koji odstupaju od određenih predviđenih iznosa, njih definira MRevS 520. Primjena analitičkih postupaka ne iziskuje puno vremena i vrlo je jednostavna za primjenu uz minimalne troškove.

„Analitički postupci kao revizijski dokazni testovi najčešće uključuju:

- izračunavanje aproksimativnih rezultata te uspoređivanje sa stvarnim rezultatima,
- detaljno raščlanjivanje (npr. kvartalno) i pretraživanje pojedinih pozicija financijskih izvješća kako bi se identificirali neočekivani rezultati,
- usporedba postojećih rezultata s rezultatima prethodnih razdoblja, budžetiranim ili očekivanim rezultatima,
- utvrđivanje različitih pokazatelja za cjelinu poslovanja i/ili za pojedine segmente poslovanja.“[50]

U okviru testiranja salda provjeravaju se pozicije bilance i računa dobiti i gubitka. Pomoću ovog alata se utvrđuju značajnije pogreške u pozicijama financijskih izvješća. Ova vrsta testa zahtjeva veliki uzorak što u konačnici povećava vrijeme trajanja ali i troškove same revizije.

„Opseg testova ovisi o profesionalnoj prosudbi samog revizora. Kod oblikovanja testova kontrole podrazumijeva se utvrđivanje:

- vrste testova kontrole,
- opsega testova kontrole i
- vremenskog rasporeda testova kontrole.“[51]

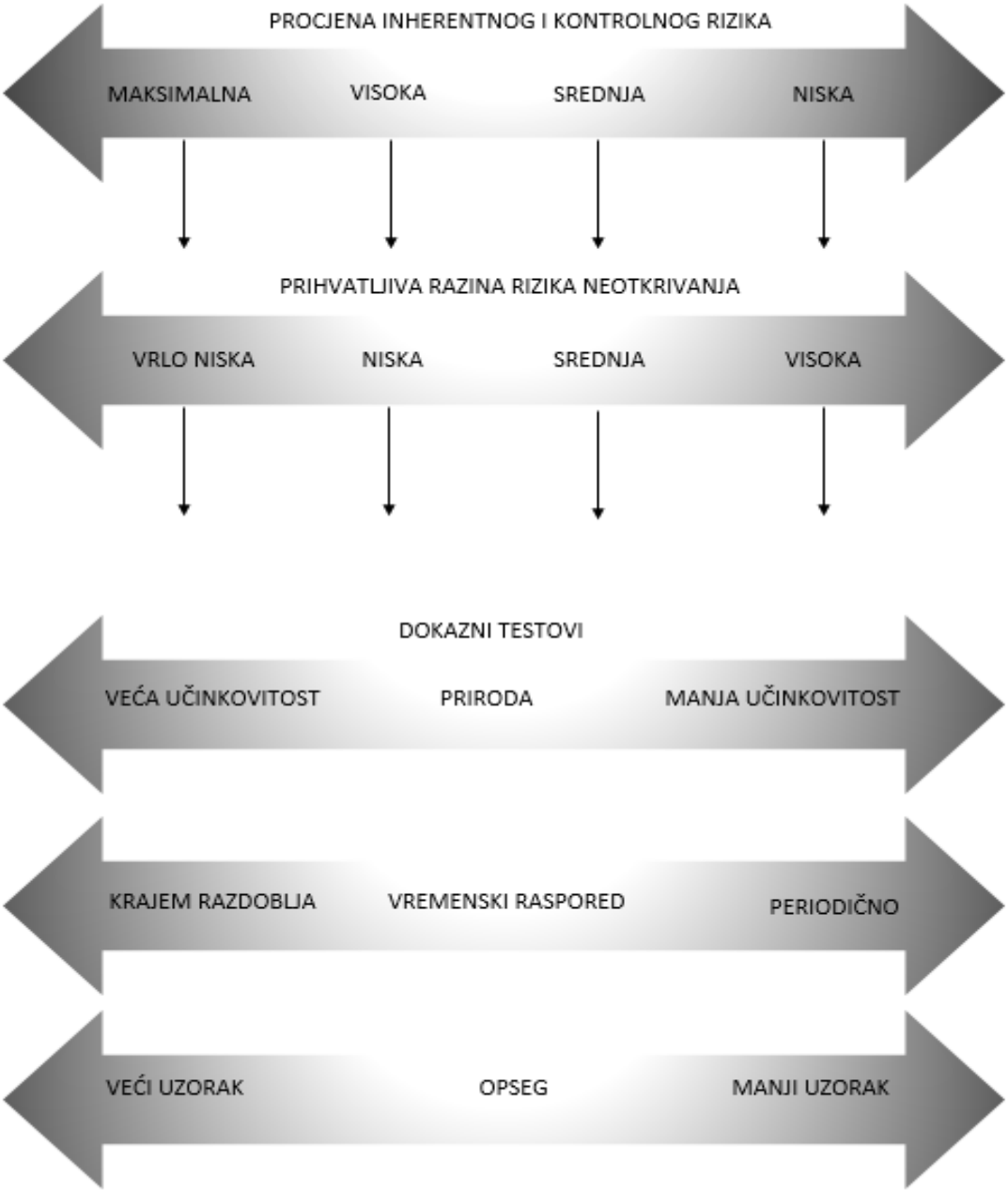
[50] Žager, L. (1995). Uloga analitičkih postupaka u reviziji financijskih izvještaja, Stručne informacije br. 12/1995. Zagreb: Inženjerski biro, str. 63.
[51] Filipović, I. (2009). Osnove revizije. Split: Ekonomski fakultet Split. str. 63.

„Ako revizor prihvaća nižu razinu rizika neotkrivanja, nužna je primjena učinkovitih dokaznih testova, koji se provode na datum bilance i uključuju veći revizijski uzorak. Obrnuto, ako revizor prihvaća višu razinu neotkrivanja, moguća je primjena manje učinkovitih dokaznih testova , koji se provode nekoliko mjeseci prije datuma bilance i uključuju manji revizijski uzorak.“[52]

Prilikom odabira uzorka, revizor se može koristiti metodom slučajnog odabira ili korištenjem teorije vjerojatnosti u ocjeni rezultata uzorka. Češće se koristi metoda slučajnog odabira.

[52] Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. str. 210.

Slika 4: **Utjecaj procjene rizika revizije na prirodu, opseg i vremenski raspored dokaznih testova**

Izvor: Revizija (treće izdanje). Boris Tušek; Lajoš Žager

5.5. Dovršavanje revizije

„Najznačajniji revizijski postupci u fazi dovršavanja revizije jesu:

- razmatranje potencijalnih financijskih obveza,
- razmatranje događaja nakon datuma bilance,
- završni postupci procjene revizijskih dokaza.“[53]

Ovi postupci se odnose na cjelinu financijskih izvještaja, a ne na njegove pojedine dijelove, i provode se nakon datuma bilance.

„Potencijalna financijska obveza definira se kao postojeće stanje, položaj ili skup okolnosti koje sadrže neizvjesnost glede mogućeg gubitka, koja će se razriješiti kad se neki budući događaj ostvari ili otpadne.“[54] Takve potencijalne obveze se utvrđuju na način da se izvrši uvid u dokumentaciju kao što su ugovori, zapisnici, bankarske garancije, jamstva, porezna i sudska rješenja i sl. Isto tako u ovoj fazi revizor postavlja upite menadžmentu i traži pisane izjave menadžmenta, obavlja uvid u računovodstvene i ostale evidencije. U situaciji da menadžment ili neka druga osoba uskraćuje bilo koje informacije revizoru, takve okolnosti smatraju se ograničavanjem revizije te se očekuje izražavanje mišljenja s rezervom ili će se revizor suzdržati od izražavanja mišljenja.

Događaji nakon datuma bilance mogu znatno utjecati na financijska izvješća. Njihovo razmatranje je definirano MRevS-om 560. U ovom kontekstu se razlikuju dva tipa događaja nakon datuma bilance:

- događaji koji su postojali na datum bilance,
- događaji koji nisu postojali na datum bilance.

„Događaji koji su postojali na datum bilance zahtijevaju ispravljanje financijskih izvještaja (rješenje sudskog spora nakon datuma bilance s iznosom različitim od onog iskazanog u financijskim izvještajima), i događaji koji nisu postojali na datum bilance nego su nastali

[53] Roška, V. (2012). Skripta predavanja iz predmeta Revizija, Zagreb. str. 86.
[54] Filipović, I. (2009). Osnove revizije. Split: Ekonomski fakultet Split, str. 67.

poslije, zahtijevaju objavljivanje tih događaja u financijskim izvještajima (prodaja dionica, odnosno poslovnih udjela, gubitak imovine ili dijela imovine).“[55]

„Završni postupci procjene dokaza uključuju:

- provedbu završnih analitičkih postupaka u svrhu oblikovanja sveobuhvatnog zaključka,
- ocjena pretpostavke vremenske neograničenosti poslovanja,
- konačni uvid i pregledavanje sadržaja radne dokumentacije.“[56]

U završni postupak procjene dokaza može se dodati i pribavljanje pisma s izjavom menadžmenta u kojoj menadžment u pisanom obliku daje revizoru izjavu radi potvrđivanja određenih pitanja ili ta izjava služi kao prilog drugim revizijskim dokazima. Na taj način se žele izbjeći mogući nesporazumi koji mogu nastati na relaciji revizor-menadžment društva

Završnim analitičkim postupcima se obuhvaćaju financijska izvješća u cjelini i tu prvenstveno treba obratiti pažnju na neočekivana salda, neuobičajene odnose u izvješćima i značajnim razlikama u odnosu na rezultate koji su bili očekivani i planirani. Rezultat ovog postupka koji je opsežan može biti potvrda zaključka ali isto tako se mogu utvrditi kritična područja koja je potrebno dodatno ispitati a sve to u svrhu da se smanji rizik od izražavanja pogrešnog revizorovog mišljenja.

Kod ocjene pretpostavke vremenske neograničenosti poslovanja društva, temeljna je pretpostavka da će društvo nastaviti s poslovanjem i u doglednoj budućnosti te da u trenutku procesa revizije nije postojala namjera niti potreba likvidacije društva ili smanjenje opsega poslovanja.

Konačni uvid i pregledavanje sadržaja radne dokumentacije je korak koji služi kao podloga za oblikovanje mišljenja i sastavljanje revizorova mišljenja. „Nakon što članovi revizorskog tima konačno kompletiraju radnu dokumentaciju, detaljan uvid obavlja voditelj revizorskog tima kako bi mogao sastaviti revizorovo izvješće.“[57] Voditelj revizorskog tima mora utvrditi sadržaj radne dokumentacije i sadrži li ta dokumentacija dovoljno revizijskih dokaza koji

[55] Roška, V. (2012). Skripta predavanja iz predmeta Revizija, Zagreb. str. 87.
[56] Ekonomski fakultet Zagreb. URL. http://web.efzg.hr/dok/RAC/ajezovita//2017_01_17_Revizija.pdf (pristupljeno 06. listopada 2017.).
[57] Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. str. 249.

podržavaju testirane revizijske ciljeve i jesu li oni dostatni za izražavanje mišljenja o realnosti i objektivnosti financijskih izvješća Društva.

5.6. Revizorsko izvješće i vrste mišljenja

Revizorsko izvješće je krajnji rezultat obavljenog postupka revizije i u njemu je sadržano standardizirano revizorsko mišljenje. Ono nije samostalan dokument već mu se prilaže financijsko izvješće koje je bilo predmet revidiranja. Sastavlja se u pisanom obliku i na hrvatskom jeziku. „Revizorsko izvješće uključuje:

- uvod u kojem se navode financijski izvještaji koji su predmetom revizije, zajedno s okvirom financijskog izvještavanja koji je uporabljen u njihovu sastavljanju,
- opis opsega zakonske revizije, uz navođenje revizijskih standarda u skladu s kojima je revizija obavljena,
- mišljenje revizora kojim se jasno izražava pružaju li godišnji financijski izvještaji istinit i fer prikaz financijskog položaja poduzetnika sukladno Zakonu o reviziji i Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja, odnosno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, ili jesu li godišnji financijski izvještaji u skladu s propisima kojima se uređuje poslovanje poduzetnika ako propisi zahtijevaju takvo mišljenje revizora. Mišljenje revizora može biti pozitivno ili uvjetno mišljenje ili negativno ili se revizor može suzdržati od izražavanja mišljenja ako ga nije u mogućnosti izraziti,
- isticanje pitanja i navođenje ostalih pitanja na koje revizor želi ukazati, ali bez izražavanja mišljenja s ogradom, ako to zahtijevaju Međunarodni revizijski standardi,
- mišljenje o usklađenosti izvješća poslovodstva s godišnjim financijskim izvještajima za istu poslovnu godinu,
- mišljenje o tome je li izvješće poslovodstva sastavljeno u skladu s ovim Zakonom,

- izjavu o tome je li, a na temelju znanja i razumijevanja poslovanja poduzetnika i njegova okruženja stečenog u okviru revizije, revizor identificirao značajne pogrešne prikaze u izvješću poslovodstva te, ako ih ima, opisati prirodu takvih pogrešaka.“[58]

Izrada revizorskog izvješća, vrste mišljenja i modifikacija, pokriveni su MRevS-ima 700, 705 i 706. MRevS 700 uređuje revizorovu odgovornost za formiranje mišljenja o financijskim izvještajima te određuje obujam i sadržaj revizorova izvješća izdanog temeljem revizije financijskih izvještaja. MRevS 705 uređuje modifikacije mišljenja u izvještaju neovisnog revizora. „MRevS 706 je nadležan za dodatno priopćavanje u revizorovom izvješću kada revizor smatra da je nužno:

- usmjeriti pozornost korisnika na pitanje ili pitanja prezentirana ili objavljena u financijskim izvještajima koja su od takve važnosti da su ključna korisnicima za razumijevanje financijskih izvještaja ili
- usmjeriti pozornost korisnika na neko pitanje ili neka pitanja, osim na ona koja su prezentirana ili objavljena u financijskim izvještajima koja su relevantna korisnicima za razumijevanje.“[59]

„Kada se revizija provela sukladno MRevS-ima sastavlja se revizorsko izvješće, ono daje vrijednost i vjerodostojnost financijskim izvještajima zbog neovisnog mišljenja revizora o realnosti i objektivnosti prikazanih financijskih izvještaja, te mora sadržavati sljedeće dijelove:

- naslov – MRevS-i zahtijevaju da se izvješće naslovi i da se u naslovu nalazi riječ neovisan. Prihvatljiv naslov je: „Izvješće neovisnog revizora“,
- naslovnik – revizorsko izvješće upućuje se, u pravilu dioničarima odnosno članovima društva ili onima koji su zaduženi za upravljanje poslovnim subjektom čiji su financijski izvještaji bili revidirani,
- uvodni odjeljak – u njemu se navodi naziv poslovnog subjekta, izjava revizora o obavljenoj reviziji, nabrajaju se svi financijski izvještaji koji su bili predmet revizije

[58] Zakon.hr. URL. https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu (pristupljeno 03. listopada 2017.)
[59] Hrvatska revizorska komora. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EDfcQsRFzfcJ:www.revizorska-komora.hr/pdf/Strucno-savjetovanje-2011/Prezentacije-2011-web/10_Radionica5-Revizorsko%2520izvjesce,%2520misljenja%2520i%2520angazmani%2520uvjerenja.pptx+&cd=1&hl=hr&ct=clnk&gl=hr (pristupljeno 03. listopada 2017.).

kao i datum i razdoblje na koje se oni odnose, te se revizor poziva na sažetak značajnih računovodstvenih politika i bilješke uz financijske izvještaje,

- odgovornost uprave za financijske izvještaje – ovaj odjeljak mora sadržavati navod da je uprava odgovorna za sastavljanje i objektivno prikazivanje financijskih izvještaja,
- odgovornost revizora – revizorsko izvješće mora sadržavati navod da je odgovornost revizora izraziti mišljenje o financijskim izvještajima na osnovi obavljene revizije, te mora biti navedeno da se revizija provela sukladno MRevS-ima,
- mišljenje revizora – ono se mora temeljiti na revizijskim dokazima,
- ostale odgovornosti izvješćivanja – od revizora se može zatražiti izvješćivanje o određenim pitanjima koja su pobudila njegovu pozornost tijekom revizije financijskih izvještaja, kao i izražavanje mišljenja o posebnim, prethodno dogovorenim pitanjima,
- revizorov potpis – revizorsko izvješće mora biti potpisano,
- datum revizorskog izvješća – treba ukazati korisniku koji je zadnji dan odgovornosti revizora, revizorsko izvješće nosi onaj datum kada je revizor dovršio sve značajne revizijske postupke,
- revizorova adresa – izvješće mora sadržavati revizorovu adresu gdje obavlja svoje poslovanje.“[60]

Revizor formira mišljenje o tome jesu li financijski izvještaji u svim značajnim odrednicama sastavljeni u skladu s primjenjivim okvirima financijskog izražavanja. To bi značilo da su računovodstvene politike prikladno objavljene, da su one u skladu s primijenjenim okvirima izvještavanja, da su informacije koje su prezentirane u financijskim izvještajima relevantne, pouzdane i usporedive, pojmovi koji se koriste u financijskim izvještajima moraju biti primjereni.

Prema revidiranom MRevS-u 700, izvješće neovisnog revizora može se prikazati kao dvodijelno izvješće tako da revizor može u njemu izraziti pozitivno mišljenje o financijskim izvještajima i istodobno u njemu izvještavati o drugim odgovornostima koje revizor može imati prema nacionalnoj regulativi. „Navedenu dvodijelnost izvješća neovisnog revizora moguće je vidjeti kroz dva podnaslova koja se navode u izvješću, a to su:“

[60] Filipović, I. (2009). Osnove revizije. Split: Ekonomski fakultet Split, str. 78-79.

- izvješće o financijskim izvještajima,
- izvješće o drugim zakonskim i regulativnim zahtjevima.“[61]

U RH ne postoje standardi niti zakoni koji nalažu da se u revizorskom izvješću izvještava o drugim pitanjima osim o revidiranim financijskim izvještajima.

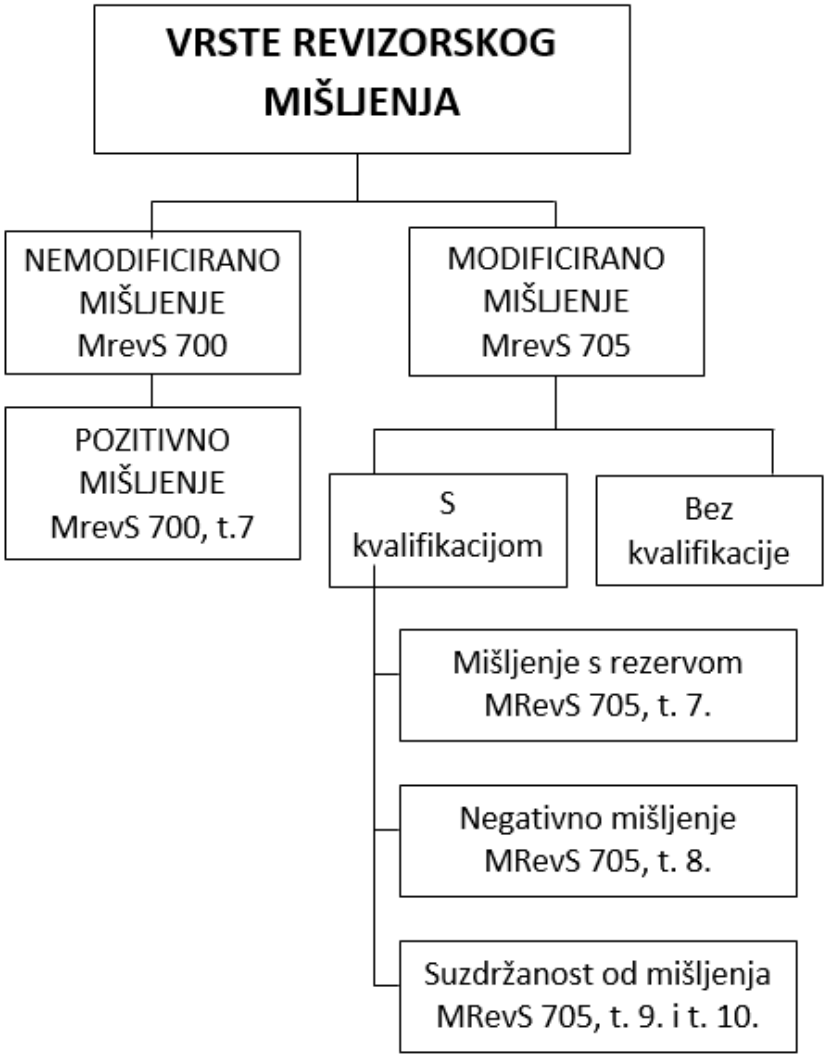
Postoje četiri vrste revizorskog mišljenja:

1. standardno pozitivno mišljenje,
2. mišljenje s rezervom,
3. negativno mišljenje,
4. suzdržanost od mišljenja.

Ove četiri vrste mišljenja svrstavaju se u dvije glavne skupine mišljenja, nemodificirano mišljenje kojeg čini samo standardno pozitivno mišljenje i modificirano mišljenje koje može biti mišljenje s rezervom, negativno mišljenje i suzdržanost od mišljenja.

[61] Krajačić, D. (2007). Izvješće neovisnog revizora. Zagreb: Krajačić-Karl, d.o.o., str. 86.

Slika 5: **Vrste revizorskog mišljenja**

Izvor: Miletić, Anamarija. Revizorsko izvješće – prvi dio. Računovodstvo, revizija i financije 06/2011.

Standardno pozitivno mišljenje revizor izdaje u situacijama kada zaključi da financijska izvješća istinito i fer prikazuju financijski položaj i rezultat poslovanja društva.

„Revizor će izraziti pozitivno mišljenje kada zaključi da su financijski izvještaji sastavljeni, u svim značajnim odrednicama, u skladu s primjenjivim okvirom financijskog izvještavanja.“[62]

U slučaju da je pogreška značajna revizor neće izdati pozitivno mišljenje već će ga modificirati, u tom slučaju će za odjeljak mišljenja koristiti podnaslov:

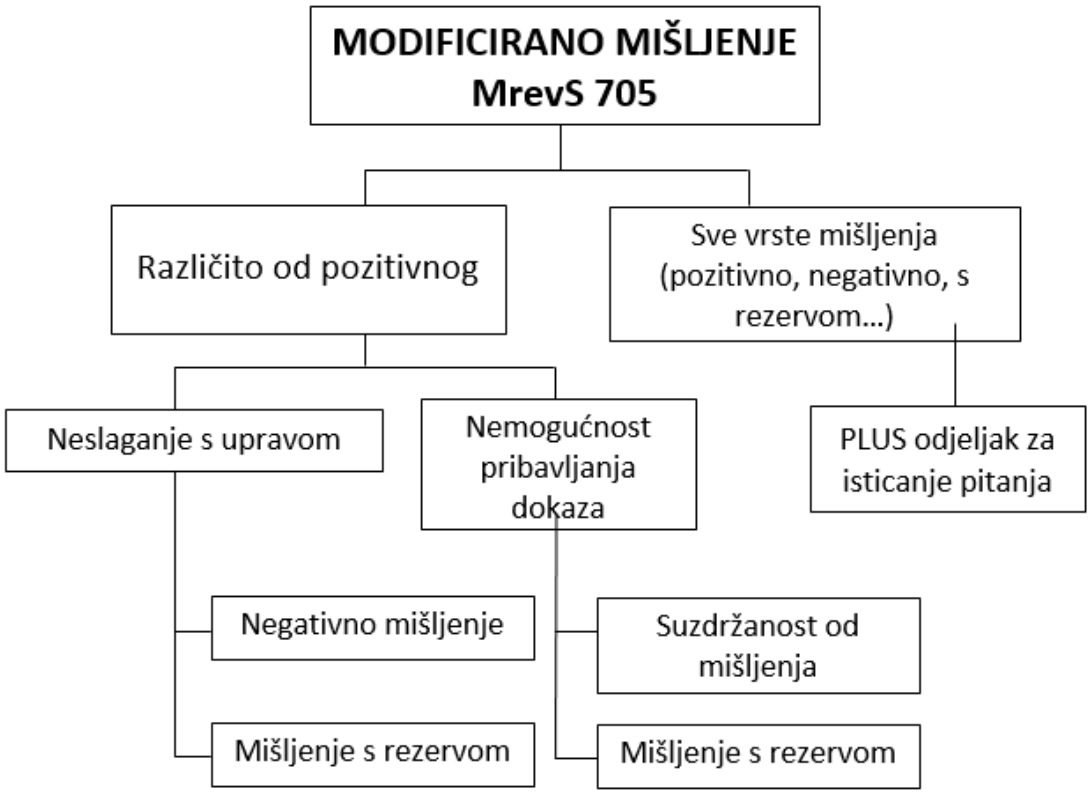
- ✓ Mišljenje s rezervom
- ✓ Negativno mišljenje
- ✓ Suzdržanost od mišljenja

„Ako revizor zaključi, da temeljeno na dobivenim revizijskim dokazima, financijski izvještaji kao cjelina nisu bez značajnog pogrešnog prikazivanja ili ne može prikupiti dostatne i primjerene revizijske dokaze da bi zaključio kako su financijski izvještaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikazivanja, revizor će modificirati mišljenje u revizorovom izvješću u skladu s MRevS-om 705.“[63]

[62] Hrvatska revizorska komora. URL http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EDfcQsRFzfcJ:www.revizorska-komora.hr/pdf/Strucno-savjetovanje-2011/Prezentacije-2011-web/10_Radionica5-Revizorsko%2520izvjesce,%2520misljenja%2520i%2520angazmani%2520uvjerenja.pptx+&cd=1&hl=hr&ct=clnk&gl=hr (pristupljeno 05. listopada 2017.).

[63] Hrvatska revizorska komora. URL http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EDfcQsRFzfcJ:www.revizorska-komora.hr/pdf/Strucno-savjetovanje-2011/Prezentacije-2011-web/10_Radionica5-Revizorsko%2520izvjesce,%2520misljenja%2520i%2520angazmani%2520uvjerenja.pptx+&cd=1&hl=hr&ct=clnk&gl=hr (pristupljeno 05. listopada 2017.).

Slika 6: **Vrste modificiranog mišljenja**

Izvor: Miletić, Anamarija. Revizorsko izvješće – drugi dio. Računovodstvo, revizija i financije 07/2011.

„Odluka u vezi s tim koja je vrsta modificiranog mišljenja odgovarajuća ovisi o:

- vrsti pitanja koje uzrokuje modifikaciju, tj. jesu li financijski izvještaji značajno pogrešni ili, u slučaju nemogućnosti dobivanja dostatnih i primjerenih revizijskih dokaza, mogu biti značajno pogrešni,

- revizorovoj prosudbi o tome koliko su učinci prožimajući ili o mogućim učincima problema na financijske izvještaje.“[64]

„Revizor će izraziti mišljenje s rezervom kada revizor, nakon što je pribavio dostatne i primjerene revizijske dokaze, zaključi da su pogrešna prikazivanja, pojedinačna ili u ukupnosti, značajna ali ne i prožimajuća za financijske izvještaje ili kad revizor ne može pribaviti dostatne i primjerene revizijske dokaze na kojima bi temeljio mišljenje, ali revizor zaključi da bi mogući učinci neotkrivenih pogrešnih prikazivanja na financijske izvještaje, ako ih ima, bili značajni ali ne i prožimajući.“[65]

„Negativno mišljenje je mišljenje da financijski izvještaji ne prezentiraju financijski položaj poduzeća, rezultate njegovog poslovanja ili novčane tokove realno i objektivno i u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima. Negativno se mišljenje donosi ako financijski izvještaji, o kojima revizor izvještava, sadrže tako značajno odstupanje od općeprihvaćenih računovodstvenih načela da ono prožima financijske izvještaje u cjelini.“[66] U slučaju kad revizor izrazi negativno mišljenje potreban je dodatni odjeljak u izvještaju. U njemu će objasniti razloge zbog kojih je došlo do davanja negativnog mišljenja te će predočiti, ukoliko je to moguće razumno utvrditi, problematične iznose s ocijenjenim učinkom na financijske izvještaje. Zasigurno će davanje negativnog mišljenja imati negativan učinak, kako na korisnike koji to izvješće čitaju tako i na društvo. Na revizoru je da s društvom pokuša uvjeriti da provede prilagodbu i ispravak financijskih izvješća koji su predmet revizije, ako je to moguće. U slučaju da društvo odbije bilo kakvu suradnju po tom pitanju, a koristeći se dozvoljenim metodama koje su revizorima na raspolaganju, moguće je i revizorovo povlačenje iz angažmana.

U situaciji kad revizor ne može pribaviti dostatne i primjerene dokaze koji bi bili temelj za iskazivanje mišljenja te kada procijeni da bi učinci neotkrivenih pogrešnih prikazivanja na

[64] Hrvatska revizorska komora. URL http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EDfcQsRFzfcJ:www.revizorska-komora.hr/pdf/Strucno-savjetovanje-2011/Prezentacije-2011-web/10_Radionica5-Revizorsko%2520izvjesce,%2520misljenja%2520i%2520angazmani%2520uvjerenja.pptx+&cd=1&hl=hr&ct=clnk&gl=hr (pristupljeno 05. listopada 2017.).
[65] Hrvatska revizorska komora. URL http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EDfcQsRFzfcJ:www.revizorska-komora.hr/pdf/Strucno-savjetovanje-2011/Prezentacije-2011-web/10_Radionica5-Revizorsko%2520izvjesce,%2520misljenja%2520i%2520angazmani%2520uvjerenja.pptx+&cd=1&hl=hr&ct=clnk&gl=hr (pristupljeno 06. listopada 2017.).
[66] Moj bankar. URL http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/N/Negativno-mi%C5%A1ljenje-revizija (pristupljeno 05. listopada 2017.).

financijske izvještaje bili značajni, revizor se suzdržava od mišljenja. „Isto tako revizor će se suzdržati od mišljenja kada, u iznimno rijetkim okolnostima koje uključuju višestruke neizvjesnosti, revizor zaključi da, unatoč tome što je pribavio dostatne i primjerene dokaze u vezi sa svakom pojedinom neizvjesnošću, nije moguće formirati mišljenje o financijskim izvještajima zbog moguće interakcije neizvjesnosti i njihovog mogućeg kumulativnog učinka na financijske izvještaje.“[67]

[67] Hrvatska revizorska komora. URL http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EDfcQsRFzfcJ:www.revizorska-komora.hr/pdf/Strucno-savjetovanje-2011/Prezentacije-2011-web/10_Radionica5-Revizorsko%2520izvjesce,%2520misljenja%2520i%2520angazmani%2520uvjerenja.pptx+&cd=1&hl=hr&ct=clnk&gl=hr (pristupljeno 06. listopada 2017.).

6. PRIMJER REVIZIJSKOG IZVJEŠĆA ZA DRUŠTVO RAIFFEISEN INVEST d.o.o.

U nastavku se daju opći podaci o Društvu i fondovima kojima društvo Raiffeisen Invest d.o.o. upravlja.

6.1. Opći podaci o društvu

„Raiffeisen Invest d.o.o. je društvo za upravljanje UCITS fondovima osnovano 30. siječnja 2002. godine sa sjedištem u Zagrebu. Rad Društva reguliran je od strane HANF-e. Isključiva djelatnost Društva je osnivanje i upravljanje UCITS fondovima, upravljanje imovinom i investicijsko savjetovanje. Na dan 31. prosinca 2016. godine Društvo je upravljalo s devet otvorenih UCITS fondova:

1. Reiffeisen Bonds, otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (od 27. svibnja 2002. godine),
2. Raiffeisen Cash, otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (od 25. veljače 2003.)
3. Raiffeisen EuroCash, otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (od 19. rujna 2011. godine),
4. Raiffeisen Dynamic, otvoreni investicijski fond s javnom ponudom od 30. prosinca 2011. slijednik fonda Raiffeisen Prestige Equity, od 15. rujna 2014. godine slijednik fonda Raiffeisen Absolute Aggresive te od 31. prosinca 2014. godine pripojeni fondovi Raiffeisen World i Raiffeisen New Europe,
5. Raiffeisen Harmonic, otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (od 31. prosinca 2013. nastao spajanjem fondova Raiffeisen Balanced i Raiffeisen Prestige te od 15. rujna 2014. godine slijednik fonda Raiffeisen Absolute),
6. Raiffeisen zaštićena glavnica, otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (od 01. srpnja 2014. godine),
7. Raiffeisen Classic, otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (od 03. prosinca 2014. godine),

8. FWR Multi-Asset Strategy I, otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (od 11. ožujka 2015. godine),
9. FWR Multi-Asset Strategy II, otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (od 11. ožujka 2015. godine).“ [68]

Društvo je na kraju 2016. godine upravljao imovinom u iznosu od 1,77 milijardi kuna, imovina je bila raspodijeljena u UCITS fondovima i dijelom u privatnim portfeljima. Najveći udio u ukupnoj imovini čine novčani fondovi Raiffeisen Cash i Raiffeisen EuroCash. Društvo je donijelo odluku da u 2016. godini neće uvoditi nove proizvode.

6.2. Revizorsko izvješće za 2016. godinu

U nastavku se daje primjer revizijskog izvješća društva Raiffeisen Invest d.o.o. koje je proveo neovisni revizor KPMG Croatia d.o.o.. Revidirana su financijska izvješća za 2016. godinu.

Prilog 1.: **Izvješće neovisnog revizora vlasniku društva Raiffeisen Invest d.o.o. za upravljanje UCITS fondovima**

Izvješće o reviziji financijskih izvještaja

Mišljenje

Obavili smo reviziju financijskih izvještaja Raiffeisen Invest d.o.o. za upravljanje UCITS fondovima („Društvo“), koji obuhvaćaju izvještaj o financijskom položaju na dan 31. prosinca 2016. te izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o novčanim tokovima i izvještaj o promjenama vlasničke glavnice za tada završenu godinu, kao

[68] Revizorsko izvješće neovisnog revizora KPMG Croatia d.o.o. vlasniku društva Raiffeisen Invest d.o.o. za upravljanje UCITS fondovima za 2016. godinu.

i bilješke koje sadrže značajne računovodstvene politike i ostale objašnjavajuće informacije.

Prema našem mišljenu, priloženi financijski izvještaji fer prezentiraju, u svim značajnim odrednicama, financijski položaj Društva na dan 31. prosinca 2016., njegovu financijsku uspješnost i njihove novčane tokove za tada završenu godinu, u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja usvojenim od strane Europske unije („MSFI-jevi usvojeni od EU“).

Osnova za izražavanje mišljenja

Obavili smo našu reviziju u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima. Naše odgovornosti, u skladu s tim standardima, podrobnije su opisane u našem izvješću neovisnog revizora u odjeljku Odgovornosti revizora za reviziju financijskih izvještaja.

Neovisni smo od Društva u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju financijskih izvještaja u Hrvatskoj i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima.

Uvjereni smo da su nam pribavljeni revizijski dokazi dostatni i prikladni te da čine odgovarajuću osnovu za potrebe izražavanja našeg mišljenja.

Ostale informacije

Uprava je odgovorna za ostale informacije. Ostale informacije uključuju izvješće poslovodstva, koje je sastavni dio Godišnjeg izvješća, ali ne uključuju financijske izvještaje niti naše izvješće neovisnog revizora o reviziji financijskih izvještaja.

Naše mišljenje na financijske izvještaje ne odnosi se na ostale informacije.

U vezi s našom revizijom financijskih izvještaja, odgovornost nam je pročitati ostale informacije te pri tome razmotriti jesu li ostale informacije značajno nekonzistentne s financijskim izvještajima ili saznanjima koja smo prikupili tijekom revizije, kao i čine li se, na neki drugi način, značajno krivo iskazane. Ukoliko, na osnovi posla koji

smo obavili, zaključimo da postoji značajno krivi iskaz ostalih informacija, dužnost nam je izvijestiti o tome. U vezi s tim, nemamo ništa za izvijestiti.

Vezano za izvješće poslovodstva, također smo proveli procedure koje su zahtijevane člankom 20. hrvatskog Zakona o računovodstvu. Ove procedure uključuju razmatranje uključuje li Izvješće poslovodstva objave u skladu s člankom 21. hrvatskog Zakona o računovodstvu.

Na osnovi procedura, čije je provođenje zahtijevano kao dio naše revizije financijskih izvještaja te gore navedenih procedura, prema našem mišljenju:

- informacije sadržane u Izvješću poslovodstva za financijsku godinu za koji su pripremljeni financijski izvještaji, konzistentne su, u svim značajnim odrednicama, s financijskim izvještajima,
- informacije sadržane u izvješću poslovodstva pripremljene su, u svim značajnim odrednicama, u skladu s primjenjivim zahtjevima hrvatskog Zakona o računovodstvu.

Odgovornost Uprave i onih koji su zaduženi na nadzor za financijske izvještaje

Uprava je odgovorna za sastavljanje financijskih izvještaja, koji daju istinit i fer prikaz financijskih izvještaja u skladu s MSFI-jevima usvojenim od EU te za one interne kontrole za koje Uprava odredi da su potrebne, kako bi se omogućilo sastavljanje financijskih izvještaja, bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prijevare ili pogreške.

U sastavljanju financijskih izvještaja, Uprava je odgovorna za procjenjivanje sposobnosti Društva da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem te objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja, osim u onim slučajevima kada Uprava namjerava likvidirati društvo, prekinuti poslovanje ili nema realne alternative nego da to učini.

Oni koji su zaduženi za nadzor, odgovorni su za nadziranje procesa financijskog izvještavanja, uspostavljenog od strane Društva.

Odgovornost revizora za reviziju financijskih izvještaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome jesu li financijski izvještaji, kao cjelina, bez značajno pogrešnog iskaza uslijed prijevare ili pogreške te izdati izvješće neovisnog revizora koje uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je visoka razina uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima uvijek otkriti postojanje značajno pogrešnih iskaza. Pogrešni iskazi mogu nastati uslijed prijevare ili pogreške, a smatraju se značajnim, ako se razumno može očekivati da bi, pojedinačno ili zbrojeni s drugim pogrešnim iskazima, utjecali na ekonomske odluke korisnika financijskih izvještaja, donesene na osnovi tih financijskih izvještaja.

Kao sastavni dio revizije u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima, donosimo profesionalne prosudbe i održavamo profesionalni skepticizam tijekom revizije.

Mi također:

- prepoznajemo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog iskaza financijskih izvještaja, zbog prijevare ili pogreške; oblikujemo i obavljamo postupke kao odgovor na te rizike pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni kako bi osigurali osnovu za donošenje našeg mišljenja. Rizik ne otkrivanja značajno pogrešnog iskaza nastalog uslijed prijevare, veći je od rizika ne otkrivanja onog nastalog uslijed pogreške, budući da prijevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaženje internih kontrola,
- stječemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u danim okolnostima, ali ne i u svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Društva.
- ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objava od strane Uprave,
- donosimo zaključak o primjerenosti korištenja pretpostavke vremenske neograničenosti poslovanja od strane Uprave te, temeljeno na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u

sposobnost Društva da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem. Ukoliko zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtjeva da skrenemo pozornost u našem izvješću neovisnog revizora na povezane objave u financijskim izvještajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modificiramo naše mišljenje. Naši zaključci temelje se na revizijskim dokazima pribavljenim do datuma izdavanja našeg izvješća neovisnog revizora. Međutim, budući događaj ili uvjeti mogu uzrokovati da Društvo ne bude u mogućnosti nastaviti s vremenski neograničenim poslovanjem,

- ocjenjujemo cjelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj financijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i razmatramo održavaju li financijski izvještaji transakcije i događaje na kojima su zasnovani na način kako bi se postigla fer prezentacija.

Komuniciramo s onima koji su zaduženi za nadzor u vezi s, između ostalog, planiranim djelokrugom i vremenskim rasporedom revizije i važnim revizijskim nalazima, uključujući i one u vezi sa značajnim nedostacima u internim kontrolama, koji su otkriveni tijekom naše revizije.

Izvješće o drugim zakonskim i regulatornim zahtjevima

Na temelju Pravilnika o strukturi i sadržaju financijskih izvještaja i drugih izvještaja društva za upravljanje UCITS fondovima (NN 39/16) izdanih od Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga, Uprava Društva za upravljanje izradila je obrasce koji sadrže alternativni prikaz osnovnih financijskih izvještaja Društva na dan i za godinu koja je završila 31. prosinca 2016., kao i uskladu obrazaca s financijskim izvještajima. Uprava Društva za upravljanje odgovorna za ove obrasce i uskaldu. Financijske informacije u obrascima izvedene su iz financijskih izvještaja Društva na koje smo izrazili pozitivno mišljenje, kao što je gore navedeno.

Izvor: Izvješće neovisnog revizora vlasniku društva Raiffeisen Invest d.o.o. za upravljanje UCITS fondovima za 2016. godinu

Revizorsko izvješće pokazuje da je društvo Raiffeisen Invest d.o.o. dobilo standardno pozitivno mišljenje za svoja financijska izvješća.

Prema mišljenju revizora, financijski izvještaji, kao i bilješke uz financijske izvještaje, fer prezentiraju financijski položaj Društva na dan 31. prosinca 2016. godine. i u skladu su s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja. Iz izvješća je jasno vidljivo da revizija nije imala nikakvih primjedbi na financijska izvješća niti su morali poduzimati bilo kakve dodatne radnje, provjere ili pribavljati dodatne dokaze. Na temelju prikupljenih dokaza, koji su ocijenjeni kao dostatni i prikladni, dano je mišljenje da su informacije koje su sadržane u financijskim izvještajima konzistentne s financijskim izvještajima i u skladu s primjenjivim zahtjevima hrvatskog ZOR-a.

7. ZAKLJUČAK

Postupak revizije u društvima za upravljanje investicijskim fondovima ne razlikuje se bitno od postupka revizije u bilo kojem trgovačkom društvu. Procedure koja se primjenjuju, predrevizijske radnje, planiranje revizije, procjena sustava internih kontrola, provođenje dokaznih postupaka i na kraju davanje revizorskog mišljenja, sve su to procesi koji su vrlo slični bez obzira gdje se revizija provodi.

Ono što je karakteristično za postupak revizije u Društvu je činjenica da se isti takav postupak revizije financijskih izvješća mora provesti u svakom od fondova kojim Društvo upravlja. Iako su Društvo i fond odvojene pravne osobe, dva različita poslovna subjekta, postupak revizije obavlja ista revizorska kuća. Unatoč sličnostima, postupak revizije u Društvu i sve predradnje koje joj prethode ipak se razlikuje od obavljanja revizije u fondu. Tome pridonosi i sama činjenica da Društvo ima zaposlenike a fond ih nema. Iz toga proizlazi da sve predradnje vezane uz upoznavanje poslovnog subjekta nad kojim se provodi revizije u slučaju fonda nisu potrebne. Nije potrebno provoditi predrevizijske radnje, planiranje revizije i raditi procjenu sustava internih kontrola već se odmah može prijeći na provođenje dokaznih postupaka. Revizorska izvješća za Društvo se objavljuje samostalno i neovisno od revizorskog izvješća fonda što bi značilo da dobivanje pozitivnog mišljenja za poslovanje Društva ne podrazumijeva da će pozitivno mišljenje dobiti i fond iako isto Društvo njime upravlja.

Značaj eksterne revizije u današnjim uvjetima poslovanja je nemjerljiv ako je revizija provedena u skladu sa svim načelima revizorskog posla. Bilo bi poželjno što češće mijenjati revizore kako bi se zadržala što veća objektivnost i pažnja prilikom obavljanja samog procesa revizije. S obzirom na složenost poslovanja društava za upravljanje investicijskim fondovima i na investicijske fondove kojima upravljaju, te na njihovu potrebu za transparentnim poslovanjem a radi otvorenosti prema ulagačima, vrlo je velika važnost revizije koja se provodi u tim Društvima. Davanje standardnog pozitivnog revizorskog mišljenja je informacija koja bi trebala svim ulagačima i zainteresiranim stranama biti znak da Društvo posluje uredno i da se s financijskom imovinom upravlja prema svim zahtjevima regulatornih tijela i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja koji se primjenjuju u RH. Odgovornost revizora spram ulagača u ovom kontekstu je golema te je

iz svega navedenog jasno vidljivo da su posljedice koje nedovoljno dobra provedena revizija može imati, dalekosežne.

U radu je prikazan primjer revizije financijskih izvješća društva Raiffeisen Invest d.o.o. za 2016. godinu. Samim postupkom revizije, Društvo je u prvom redu ispunilo svoju zakonsku obvezu kao subjekt od javnog interesa ali dobivanjem pozitivnog mišljenja revizora stvorilo je uvjete za daljnji rad na sve zahtjevnijem tržištu kapitala.

I na kraju, treba razlikovati i shvatiti jednu stvar, revizor nije forenzičar ali bi svakako revizor trebao biti taj koji će prvi upozoriti na nepravilnosti kako bi se mogli angažirati forenzičari ako je to potrebno.

8. POPIS LITERATURE

1. Bahram, S. (2009). Revizija. Zagreb: Mate d.o.o.
2. Carmichael, Douglas, R. (2000). Pojmovi i metode revizije: Vodič u suvremenu revizijsku teoriju i praksu. Zagreb: Mate d.o.o.
3. Carmichae, D.R., Willingham, J.J. (1989). Auditing Concepts and Methods. New York: Mc Graw-Hill Book Company
4. Filipović, I. (2009). Osnove revizije. Split: Ekonomski fakultet Split
5. Filipović, I. (2009): Revizija, Sinergija nakladništvo d.o.o., Zagreb
6. Jurić D. (2008). Društva za upravljanje investicijskim fondovima i njihove statusne posebnosti. Rijeka: Izvorni znanstveni članak
7. Krajačić, D. (2007). Izvješće neovisnog revizora. Zagreb: Krajačić-Karl, d.o.o.
8. Međunarodni računovodstveni standard 39
9. Miletić, A. (2010). Planiranje revizije. RRiF
10. Narodne novine br. 150/2005
11. Narodne novine br. 42/2016
12. Popović, Ž., Vitezić, N. (2009): Revizija i analiza – Instrumenti uspješnog donošenja poslovnih odluka. Zagreb: Sveučilište u Rijeci
13. Roška, V. (2012). Skripta predavanja iz predmeta Revizija
14. Tušek, B., Žager, L. (2007). Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
15. Vujević, I. (2004): Revizija. Split: Ekonomski fakultet Split
16. Žager, L. (1995). Uloga analitičkih postupaka u reviziji financijskih izvještaja, Stručne informacije br. 12/1995. Zagreb: Inženjerski biro
17. Revizorsko izvješće neovisnog revizora KPMG Croatia d.o.o. vlasniku društva Raiffeisen Invest d.o.o. za upravljanje UCITS fondovima za 2016. godinu
18. Hrvatska revizorska komora. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EDfcQsRFzfcJ:www.revizorskakomora.hr/pdf/Strucnosavjetovanje2011/Prezentacije2011web/10_Radionica5Revizorsko%2520izvjesce,%2520misljenja%2520i%2520angazmani%2520uvjerenja.pptx+&cd=1&hl=hr&ct=clnk&gl=hr
19. Moj bankar. http://www.mojbankar.hr/Kazalo/N/Negativnomi%C5%A1ljenje-revizija

20. Zakon.hr. https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu
21. Raiffeisen Bank. https://www.rba.hr/general//asset_publisher/4ZZxDv9iXo6S/content/skrbnistvo-depozitna-banka?inheritRedirect=false
22. PSC-Point of single contact. http://psc.hr/investicijski-fond
23. OTP Invest. http://www.otpinvest.hr/main.aspx?id=11
24. HR Portfolio. https://www.hrportfolio.hr/o-fondovima/opcenito-o-fondovima
25. Ekonomski fakultet Zagreb. http://web.efzg.hr/dok/RAC/ajezovita//2017_01_17_Revizija.pdf
26. Hrvatska revizorska komora. http://www.revizorska-komora.hr/index.php/o-nama.html

9. POPIS SLIKA

Slika 1: Temeljne vrste revizije, str. 7.

Slika 2: Podjela investicijskih fondova, str. 17.

Slika 3: Temeljne faze integrativnog procesa revizije financijskih izvješća, str. 32.

Slika 4: Utjecaj procjene rizika revizije na prirodu, opseg i vremenski raspored dokaznih testova, str. 45.

Slika 5: Vrste revizorskog mišljenja, str. 52.

Slika 6: Vrste modificiranog mišljenja, str. 54.

10. POPIS PRILOGA

Prilog 1: Izvješće neovisnog revizora vlasniku društva Raiffeisen Invest d.o.o. za upravljanje UCITS fondovima za 2016. godinu.